İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

İstanbul Hukuk Mecmuası, 80 (3), 847-879

DOI: 10.26650/mecmua.2022.80.3.0005
https://dergipark.org.tr/pub/ihm
http://mecmua.istanbul.edu.tr/tr/_

İstanbul Hukuk Mecmuası

Başvuru: 30.03.2022
Kabul: 24.06.2022
Online Yayın: 15.09.2022

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Mirası Reddeden Mirasçının Alacaklılarının TMK m 617 Kapsamında Korunması

Doruk Gönen*

Öz

Mirasın iradi reddi, mirasçının mirası kabul etmeyerek mirasçılık sıfatını ortadan kaldırmaya yarayan bir hukuki yoldur. Miras, kanunda gösterilen usule uyularak, bir sebep göstermeksizin serbestçe reddedilebilir. Hem yasal hem atanmış mirasçılar mirası reddedebilir. Mirasçı atamanın bir miras sözleşmesiyle yapılması halinde dahi, atanmış mirasçının mirası reddetme hakkı vardır. Uygulamada mirasın reddinin çoğunlukla, mirasçının mirasbırakanla ailevi bağlarının, sosyal ilişkilerinin kopmuş olması, mirasın reddi yoluyla ekonomik durumu bozuk olan diğer mirasçıların paylarını arttırma, mirasın doğrudan reddeden mirasçının altsoyuna geçmesini sağlama gibi sebeplerle yapıldığı görülmektedir. Diğer yandan, mirasçının mirası ret hakkını alacaklılarına zarar vermek amacıyla kullanması halinde ise, dürüstlük kuralıyla bağdaşmayan bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Zira bir kişinin beklenen hak niteliğindeki muhtemel mirasçılık sıfatının, o kişiyle ekonomik ilişkiye girenler gözünde borç ödemede güvenilirliği bakımından yaratacağı ilave itibar yadsınamaz. Bu durumda kanun, mirasçının alacaklılarına reddin iptali davası açma hakkı tanımıştır. TMK m 617'de düzenlenen bu davanın açılabilmesi için, mirası reddeden mirasçının malvarlığının borçlarına yetmiyor olması, mirasın alacaklılara zarar vermek amacıyla reddedilmiş olması ve iptal davasını açan alacaklıların alacaklarını karşılamaya yeterli güvence gösterilmemiş olması gerekir. İptal davası, mirasın reddinden itibaren altı aylık hak düşürücü süre içinde mirasbırakanın yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesinde açılmalıdır. Davayı, mirasçının iflas etmiş olması halinde iflas idaresi, aksi halde isteyen alacaklılar açar. Tartışmalı olmakla birlikte Yargıtay, iptal davasının mirası reddetmiş mirasçıya ve mirasın reddinden yararlanan kişilere karşı açılması gerektiğini kabul etmektedir. İptal davasının kabul edilmesi halinde, reddi iptal edilen mirasçının miras payı resmi tasfiyeye tabi tutulur. Resmi tasfiye sonucunda elde edilen değerden öncelikle mirasçının alacaklılarının alacakları ödenir. Arta kalan bir değer olursa, ret geçerli olsaydı bundan yararlanacak mirasçılara dağıtılır.

Anahtar Kelimeler

Mirasın reddi, Mirası reddin iptali, İptal davası, Alacaklıların korunması, Resmi tasfiye

The Protection of Inheritor Creditors by Refusal of Inheritance Within the Context of Article 617 of the Turkish Civil Code

Abstract

The voluntary refusal of inheritance is a legal way to enable removing the title of heir by not accepting the inheritance. Inheritance can freely be refused without providing any reason, only by conforming to the procedure specified by the law. However, the heir's use of this right to refuse inheritance with the aim of damaging his creditors does not comply with the rule of honesty. In such a case, the law has given such an heir's creditors the right to file a lawsuit. In order to bring about this action regulated in Article 617 of the Turkish Civil Code, the assets of the heir rejecting the inheritance should not be sufficient to cover the debt, the inheritance should be refused for harming the creditors, and the creditors bringing about the action of nullity must not have provided enough security to cover their receivables. The nullity action should be introduced to the Civil Court of First Instance located in the settlement of the legator within the peremptory time limit of six months from the rejection of the inheritance. The case is filed by the bankruptcy administration in the case

* **Sorumlu Yazar:** Doruk Gönen (Doç. Dr.), İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.
E-posta: dgonen@istanbul.edu.tr ORCID: 0000-0002-3656-3556

Atıf: Gönen D, "Mirası Reddeden Mirasçının Alacaklılarının TMK m 617 Kapsamında Korunması" (2022) 80(3) İstanbul Hukuk Mecmuası 847. https://doi.org/10.26650/mecmua.2022.80.3.0005

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

of the heir's bankruptcy, otherwise it is filed by the willing creditors. Although contentious in doctrine, the Supreme Court accepts that the nullity action may be filed against an heir who's refused inheritance and those benefitting from this refusal of inheritance. Upon acceptance of the nullity action, the share of the inheritance belonging to the heir whose rejection has been cancelled is subject to an official liquidation. The receivables of the heir's creditors are paid first from the value obtained upon the official liquidation. Any remaining value is then distributed amongst the heirs who would have benefitted from it had the rejection remained valid.

Keywords
Refusal of inheritance, Nullity of the disclaimer of inheritance, Nullity action, Protection of the creditor, official liquidation

Extended Summary

The voluntary refusal of inheritance is a legal process enabling one to remove the title of heir by not accepting the inheritance. However, sometimes in practice the heir is encountered to refuse the inheritance maliciously in order to deny goods to creditors. In such a case, the law has given creditors of the heir the right to file a lawsuit to nullify the refusal of inheritance.

In order to file an action for annulment of denial of inheritance as regulated in Article 617 of the Turkish Civil Code, the following three conditions must be met:

- The assets of the heir refusing the inheritance should not be enough to meet the debt. The heir needs to have not had a certificate of insolvency for not paying the debt nor a bankruptcy decision in the heir's name. The plaintiff creditor must be able to provide sufficient evidence to the judge by revealing that the heir who has refused inheritance has done this in order not to pay the heir's debt, that the heir has unjustly rejected payment requests from the creditor prior to refusal, and that the heir has undergone enforcement proceedings.

- The heir must refuse the inheritance in order to harm the creditors. The presence of the intention of harm must be determined objectively in a concrete case.

- The creditors who have filed the action for nullity must not have had sufficient security for covering their receivables. The assurance can be given by the defendant or a third party before or after the nullity action filing has been introduced.

The nullity action must be introduced to the Civil Court of First Instance located in the settlement of the legator within the peremptory time limit of six months from the refusal of inheritance. The case is opened by the bankruptcy administration in cases of heir bankruptcy, and by the willing creditors otherwise.

Whom the action for nullity of refusal should be introduced against is disputable. One opinion says the case for the nullity of refusal should be introduced against the heir who has refused inheritance. Another opinion states the action should be brought

against those benefiting from the refusal being requested for cancellation. According to the view adopted by the Court of Cassation, the refusal case should be introduced against the heir who has refused the inheritance *and* against all the people benefiting from the refusal of inheritance.

At the end of the case, the first result of the court's decision of annulment is the official liquidation. In case the testator has more than one heir and only the refusal of one of these heirs has been cancelled, whether the entire estate or only the inheritance share of the heir whose rejection has been canceled will be subject to official liquidation becomes open to dispute. In one opinion, the official liquidation can be realized in terms of the whole estate. According to another opinion with which the Court of Cassation has also agreed, only the inheritance share of the heir whose rejection has been canceled should be subject to official liquidation; otherwise, the heirs having accepted the inheritance would be damaged due to the official liquidation.

Any money still remaining after the payment of the receivables related to these creditors has been paid gets distributed among the inheritors who would have received it had the refusal of inheritance remained valid. After completion of the official liquidation, the phase begins in which the heir whose rejection has been cancelled makes the payment toward the receivables due to the heir creditors. According to the order specified in the law, the receivables of the creditors who have filed an action for the annulment of the refusal should be paid first and foremost. In case the money at hand is insufficient for covering the entire receivables of these creditors, the creditors are to rest satisfied in the proportion of their receivables. If any money is still left after the payment of the receivables related with these creditors, the receivables of the other creditors of the heir whose refusal has been revoked who have not filed a nullity action are then paid. Thus, priority has been provided to the creditors who filed for the nullity of refusal over the heir's other creditors. If the refusal is nullified as a result of a lawsuit filed by the bankruptcy administration and an amount falls to the share of the heir whose refusal has been nullified as a result of the official liquidation, this value is added to the bankruptcy table and becomes divided among the creditors registered to the bankruptcy office in proportion to their receivables due.

If any value still remains after the payment of the heir's debts to the creditors, this amount is distributed to the heirs who would have benefitted from it had the refusal of inheritance remained valid. The heir whose refusal of inheritance has been determined by the court to have been malicious is thus nullified and punished.

Mirası Reddeden Mirasçının Alacaklılarının TMK m 617 Kapsamında Korunması

Giriş

Türk Medeni Kanunu'nun[1] (kısaca, TMK) 605-618. maddeleri arasında düzenlenen mirasın reddi (*la répudiation*), mirasçıya, mirası kabul etmeyerek mirasçılık sıfatını ortadan kaldırma imkanı veren bir hukuki yoldur[2]. Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere, kural olarak mirasın reddi, mirasçının mirası ret yönündeki iradesini usulünce açıklaması sonucunda ortaya çıkar (TMK m 609). Ancak istisnai olarak, ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemeden aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, mirasçının mirası ret yönünde irade açıklamasına gerek olmaksızın, miras reddedilmiş sayılır (TMK m 605/2). Doktrinde, mirasın reddinin olağan hali olan birinci ihtimalin *mirasın gerçek reddi (hakiki ret, iradi ret, olağan ret)*, mirasın reddi sonucunun kanun (kanuni karine) gereği kendiliğinden ortaya çıktığı ikinci ihtimalin ise *hükmi ret (hükmen ret, zımni ret, olağandışı ret, karinesel ret)* olarak isimlendirildiği görülmektedir[3].

Hem yasal hem atanmış mirasçılar mirası reddedebilir (TMK m 605/1). Mirasçı atamanın bir miras sözleşmesiyle yapılması halinde dahi, atanmış mirasçının mirası reddetme hakkı vardır[4]. Lehine mal vasiyetinde bulunulan vasiyet alacaklısının (musaleh) ise mirası reddi söz konusu olmaz, ancak lehine yapılan vasiyeti reddedebilir (TMK m 616). Bununla birlikte, çoğu zaman buna gerek yoktur. Zira vasiyet edilen hakkın kendisine kazandırılmasına yönelik kişisel istem hakkını vasiyet borçlusuna

---

1 Türk Medeni Kanunu, Kanun Numarası: 4721, Kabul Tarihi: 22.11.2001, RG 8.12.2001/24607.

2 Tanımlar için bkz Zahit İmre ve Hasan Erman, *Miras Hukuku* (13. Basım, Der 2017) 355; Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku* (3. Bası, Filiz 1987) 600; Mustafa Dural ve Turgut Öz, *Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku* (15. Bası, Filiz 2020) 410; M. Kemal Oğuzman, *Miras Hukuku* (6. Bası, Filiz 1995) 288; Fikret Eren ve İpek Yücer Aktürk, *Türk Miras Hukuku* (3. Baskı, Yetkin 2020) 499; Mehmet Ayan, *Miras Hukuku* (10. Baskı, Adalet 2020) 323; Aydın Ebrar Günal, *Mirasın Reddi ve Hukuki Sonuçları* (2. Baskı, Platon 2020) 21; Sezer Çabri, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m 575-639) Cilt-II* (On İki Levha 2020) 517; Hasan Özkan, *Türk Medeni Yasası ve Uygulaması 5. Cilt Miras Hukuku* (Legal 2017) 3417; Osman Hoşlan, 'Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettirebilmesi Hakkı', (1992) 18 (3) Yargıtay Dergisi 318, 318; Gökhan Şahan, 'Mirası Reddeden Mirasçının Alacaklılarının Korunması', (2020) 15 (1) Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1, 3; Paul Piotet, *Précis de droit successoral* (Deuxième édition, Stämpfli 1988) 105; Jean Guinand ve Martin Stettler, *Droit civil: Successions (art. 457-640 CC)* (Cinquième édition, Éditions Universitaires Fribourg 2003) 207; André Cordey, *Les droits des créanciers personnels de l'héritier d'après le code civil suisse Art. 524, 578, 609, al. 1* (La concorde, Lausanne 1923) 63.

3 Rona Serozan ve Baki İlkay Engin, *Miras Hukuku* (7. Baskı, Seçkin 2021) 518; Oğuzman (n 2) 288; İmre ve Erman (n 2) 355; Dural ve Öz (n 2) 410; Kocayusufpaşaoğlu (n 2) 601; Ahmet Kılıçoğlu, *Miras Hukuku* (10. Bası, Turhan 2019) 316; Eren ve Yücer Aktürk (n 2) 499; Ali Naim İnan, Şeref Ertaş ve Hakan Albaş, *Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku* (10. Bası, Seçkin 2019) 506; Bilge Öztan, *Miras Hukuku* (11. Bası, Yetkin 2020) 386; Ayan (n 2) 320; Çabri (n 2) 519; Şahan (n 2) 4; Aydın Aybay, *Miras Hukuku Dersleri* (Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 2002) 91; Gökhan Antalya, *Miras Hukuku* (4. Baskı, Seçkin 2019) 430; Erhan Günay, *Miras Hukukunda Mirasçıların Sorumluluğu ve Alacaklıların Korunması* (Seçkin 2019) 116; Günal (n 2) 47 ve 94; Hasan İşgüzar, Mehmet Demir ve Süleyman Yılmaz, *Miras Hukuku* (Yetkin 2019) 146; İlhan Helvacı, *Eski Medeni Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medeni Kanununa Göre Mirasın Reddi (MK. m 605-MK. m 618)* (Filiz 2002) 9.

4 İmre ve Erman (n 2) 355; Hüseyin Hatemi, *Miras Hukuku* (9. Baskı, XII Levha 2021) 151; Helvacı (n 3) 224 dn 542. Bir şahsın hem kanuni mirasçı, hem mansup mirasçı sıfatı ile mirasta hak sahibi olması halinde, bir sıfatla mirasçılığı kabul ve diğer sıfatla iktisap ettiği miras hakkını reddetmesinin mümkün olduğu, bu halde bir kısmi reddin söz konusu olmayacağı yönünde, Oğuzman (n 2) 289 dn 114.

karşı ileri sürmeyerek veya vasiyet borçlusunu bu borçtan ibra ederek bu sonucu sağlayabilir[5].

Mirasın reddi sadece mirasçı sıfatına sahip bir kişi tarafından yapılabileceği ve kimin mirasçı sıfatına sahip olduğu mirasbırakanın ölüm anına göre belirleneceği için, mirasın reddi ancak mirabırakanın ölümünden sonra yapılabilir. Kanun, mirasın reddine ilişkin beyanın üç aylık hak düşürücü süre içinde yapılması gerektiğini kabul etmiştir; bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri, atanmış mirasçılar için ise, mirasbırakanın mirasçı atamaya yönelik tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar (TMK m 606). İstisnai olarak önemli sebeplerin varlığı halinde sulh hakimi, yasal ve atanmış mirasçılara tanınmış olan ret süresini uzatabilir veya yeni bir süre tanıyabilir (TMK m 615).

Mirası reddin olağan yolu olan gerçek ret, mirası reddetmek isteyen mirasçının sulh mahkemesine mirası kayıtsız ve şartsız olarak reddettiğine ilişkin sözlü veya yazılı beyanda bulunması yoluyla gerçekleştirilir. Mirası reddetmek isteyen mirasçının usulünce yapılmış ret beyanı üzerine, mirasın reddedilmiş olduğu mirasın açıldığı yerin sulh mahkemesince özel kütüğüne yazılır. Talebi halinde reddeden mirasçıya mirası reddettiğine ilişkin bir belge verilir (TMK m 609). Mirasın reddi beyanı sırasında ve sonrasında uyulması gereken bu esasların, Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük'ün[6] 38 ve 39. maddelerinde detaylandırıldığı görülmektedir.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, mirası reddetmek isteyen mirasçının ret için geçerli bir sebebe dayanma zorunluluğu, hatta mirasın reddi beyanında bulunurken bir sebep gösterme ihtiyacı dahi bulunmamaktadır. Bununla birlikte uygulamada mirasın reddinin çoğunlukla mirasçının mirasbırakanla ailevi bağlarının, sosyal ilişkilerinin kopmuş olması, mirasın reddi yoluyla ekonomik durumu bozuk olan diğer mirasçıların paylarını arttırma, mirasın doğrudan reddeden mirasçının altsoyuna geçmesini sağlama gibi sebeplerle yapıldığı görülmektedir.

Diğer yandan, bir kişinin beklenen hak niteliğindeki muhtemel mirasçılık sıfatının, o kişiyle ekonomik ilişkiye girenler gözünde borç ödemede güvenilirliği bakımından yaratacağı ilave itibar yadsınamaz. Bu gerçeğe rağmen, uygulamada mirasın reddi yoluna gidilmesinin bir diğer sebebi olarak karşımıza, borçları bulunan bir mirasçının kendi miras payına isabet edecek malvarlığının alacaklılarına gitmesini engelleme isteği çıkmaktadır. Bu gibi durumlarda miras hakkını alacaklılarından kaçırmak isteyen mirasçı mirası reddederek mirasçılık sıfatını ortadan kaldırmakta, bununla birlikte

[5] Vasiyet alacaklısının lehine yapılan mal vasiyetini reddi hakkında detaylı açıklamalar için, bkz Helvacı (n 3) 203 vd; Günal (n 2) 91 vd; Ayan (n 2) 335.

[6] Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük, Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi: 21.7.2003, No: 2003/5960, Dayandığı Kanunun Tarihi: 22.11.2001, No: 4721, RG 10.8.2003/25195.

çoğu zaman diğer mirasçılarla anlaşarak perde gerisinde reddettiği miras hakkının ekonomik faydalarından kayıt dışı yollarla yararlanmaya devam edebilmektedir. İşte mirası ret hakkının bu ve benzeri şekillerde mirasçının alacaklılarını zarara uğratmak için kötüye kullanılmasını engellemek amacıyla, mirasçının alacaklılarına belirli koşullar altında redde itiraz ederek mirası reddin iptalini sağlama hakkı tanınmıştır. Bu çalışmanın amacı, TMK m 617'de tanınan mirası reddin iptalini talep hakkının hangi şartlarda kullanılabileceğinin ve alacaklıların bu talebine bağlı olarak mirası reddin iptal edilmesi halinde, buna bağlanacak hukuki sonuçların doktrindeki görüşler ve Yargıtay uygulaması dikkate alınarak açıklığa kavuşturulmasıdır.

Konunun incelenmesine geçmeden önce belirtmek gerekir ki, Yargıtay'a ve doktrine göre, mirası reddin iptalinin, İcra İflas Kanunu'nun[7] (kısaca, İİK) 280. maddesi gereğince tasarrufun iptali davası (*actio pauliana*) yoluyla talep edilmesi de mümkündür[8]. Bu çalışmanın konusunu, mirası reddin TMK m 617'ye dayalı olarak iptali şartları ve sonuçları oluşturduğu için, mirası reddin iptalinin İcra İflas Kanunu'nda düzenlenen tasarrufun iptali davası yoluyla talep edilebilmesine ilişkin esaslara, TMK m 617 ile karşılaştırmak amacıyla sınırlı olarak yer verilmiştir.

I. Genel Olarak

Mirası reddeden mirasçının alacaklılarının korunmasına ilişkin düzenleme, TMK m 617'de yer almaktadır. *Mirasçıların Alacaklılarının Korunması* başlıklı TMK m 617'ye göre,

---

[7] İcra ve İflas Kanunu, Kanun Numarası: 2004, Kabul Tarihi: 9.6.1932, RG 19.6.1932/2128.

[8] Yargıtay HGK, 17-596/641, 08.12.2010, (2013) 87 (1) İstanbul Barosu Dergisi 285-286: *"... Medeni Yasa'nın öngördüğü koşullar oluşmadan* [Kararın bütünü okunduğunda, bu ifadeyle TMK m 617'ye göre iptal şartlarının gerçekleştiği denilmek istediği anlaşılmaktadır.] *mirasın reddine dair işlemin terekenin açılmasıyla borçlunun aktifine geçecek olan mal, para vs. değerlerin karşılıksız olarak diğer mirasçılara geçişini sağlayacak oluşundan, koşullarının varlığı halinde İİK'in 277 ve devamı maddeleri uyarınca iptale konu olabilecek tasarruflardan olduğu halde mirasın reddi işleminin iptale tabi bir tasarruf olarak kabul edilmemesi de doğru bulunmamıştır..."*. TMK m 617'nin İİK m 280'e oranla özel bir hüküm olduğu, dolayısıyla alacaklının TMK m 617'nin yanı sıra İİK m 280'e dayanarak iptal davası açmasının mümkün olmadığı yönündeki düşüncenin isabetli olmadığı, alacaklının özellikle TMK m 617'deki altı aylık süreyi kaçırdıktan İİK m 280'e dayanarak iptal davası açma hakkına sahip olması gerektiği yönünde, bkz Helvacı (n 3) 212-213 dn 536; Koşulları ve davalıları değişik bu iki davanın yarıştırılmasının olanaklı olduğu yönünde, bkz Serozan ve Engin (n 3) 524; TMK m 617 hükmünün, alacaklılara, kendilerinden mal kaçırmaya yönelik işlemlere girişen kötüniyetli kişilere karşı miras hukuku alanında ekstra bir hukuki koruma sağlamak amacıyla yasaya konulduğu, dolayısıyla koşulları gerçekleştiği takdirde TMK m 617 ile İİK m 280'e dayanan taleplerin yarışabileceği yönünde, bkz Baygın (n 8) 136-137; Mirasçının alacaklılarının TMK m 617'ye göre mirası reddin iptali davası açabileceği gibi, İİK m 277 vd'na göre tasarrufun iptali davası da açabileceği, bu iki davanın yarışmasının mümkün olduğu yönünde, bkz Çabri (n 2) 669-670; Bu iki dava hakkının yarışmasının veya iki talebin terditli olarak ileri sürülmesinin mümkün olduğu yönünde, bkz İdil Tuncer Kazancı ve Bahar Öcal Apaydın, 'Mirasçıların Alacaklılarını Koruyan Davalar ile Tasarrufun İptali Davası İlişkisi', (2015) 2 (Özel Sayı) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 775, 794-795; Mirasçının alacaklılarının sadece altı aylık sürenin geçmesi nedeniyle değil, mirasın paylaşılmış olması nedeniyle resmi tasfiyenin imkansız hale geldiği durumlarda da, İMK m 578'e dayanmak yerine tasarrufun iptali davası açmakta menfaat sahibi olabilecekleri, bu nedenle alacaklıların hangi davanın daha lehlerine olduğunu gözeterek bu iki dava arasında seçim hakkına sahip olması gerektiği yönünde, bkz Cordey (n 2) 96. TMK m 617'nin karşılığı olan İMK m 578'in İİK m 280'in karşılığı olan LP (Loi fédérale sur la poursuite pour dettes et la faillite) m 288'e göre özel hüküm (*lex specialis*) niteliğinde olduğu ve bu hükmün uygulanmasını engelleyeceği yönünde farklı görüş için, bkz Paul Piotet, *Traité de droit privé suisse Tome IV Droit successoral* (Éditions Universitaires Fribourg 1975) 576; Piotet (n 2) 110; Suzette Sandoz, *Commentaire romand, Pichonnaz - Foëx - Piotet (Éditeurs), Code civil II Art. 457 - 977 CC - Art. 1 - 61 Tit. fin. CC* (Helbing Lichtenhahn, Bâle 2016) 799.

"Malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler.

Reddin iptaline karar verilirse, miras resmen tasfiye edilir.

Bu suretle tasfiye edilen mirastan reddeden mirasçının payına bir şey düşerse bundan, önce itiraz eden alacaklıların, daha sonra diğer alacaklıların alacakları ödenir. Arta kalan değerler ise, ret geçerli olsa idi bundan yararlanacak olan mirasçılara verilir."

Düzenlemeden anlaşıldığı üzere, mirası reddeden mirasçının alacaklılarının korunması, belirli koşulların ortaya çıkmasıyla birlikte kendiliğinden gerçekleşmemektedir. Alacaklılara sağlanan koruma, mirasın borçlu mirasçı tarafından alacaklılara zarar vermek amacıyla kötüniyetli şekilde reddedilerek malvarlığının kendisine kalan miras yoluyla artmasına engel olunması halinde, TMK m 617'ye göre reddin iptali davası açma hakkı tanınması yoluyla sağlanmıştır[9]. Borçlu mirasçının mirası reddinin iptali talepli bu dava, hukuken bozucu yenilik doğuran bir hakkın dava yoluyla kullanılması anlamına gelmektedir[10].

TMK m 617'nin birinci fıkrasında, alacaklıların korumayı reddin iptaline yönelik bir dava açarak sağlayabilecekleri ve bu iptal davasının hangi şartlarda açılabileceği düzenlenmiştir. Düzenlemenin ikinci ve üçüncü fıkralarında ise, mahkemece reddin iptaline karar verilmesi halinde buna bağlanacak hukuki sonuçlar açıklanmıştır. Çalışmada, düzenlemenin sistematiğine de uygun olarak, öncelikle, başta mirası reddin iptaline yönelik davanın şartları olmak üzere iptal davasının özellikleri, devamında ise mahkemenin vereceği iptal kararına bağlı olarak doğacak hukuki sonuçlar detaylı olarak ele alınacaktır.

Çalışmanın asıl konusunu oluşturan TMK m 617'ye göre mirası reddin iptali davasını incelemeye başlamadan önce, bu davanın, mirası reddin hükümsüzlüğünün tespiti davası ile farkını ortaya koymak gerekir. TMK m 617'ye göre açılan reddin iptali davasının konusu, kanunda öngörülen maddi ve şekli geçerlilik şartlarını taşıyan bir ret işleminin iptalini amaçlamaktadır. Mirası reddin hükümsüzlüğünün tespiti davası ise, ret işleminin kanunda öngörülen geçerlilik şartlarını taşımaması, örneğin reddin ret süresi geçtikten sonra yapılması (TMK m 606/1), ret beyanının kayda veya şarta

---

[9] TMK m 617'ye karşılık gelen mülga Medeni Kanun m 557'de, alacaklılar ve iflas masası bakımından mirasın reddine *"itiraz edebilirler"* şeklinde bir ifadeye yer verilmişti. Eski Medeni Kanun'da bu ifadenin tercih edilme sebebinin, mehaz İsviçre Medeni Kanunu m 578'in Fransızca metninde yer alan *"le droit d'attaquer"* şeklindeki düzenleme olduğu düşünülebilir. Mülga Medeni Kanun m 557'deki yanlış anlaşılmaya sebep olabilecek *"itiraz edebilirler"* şeklindeki ifade yerine, TMK m 617'de *"reddin iptali hakkında dava açabilirler"* yönünde bir düzenlemeye yer verilerek, bu hakkın dava yoluyla kullanılabileceğinin açıkça belirtilmesi isabetli olmuştur. Nitekim TMK m 617'nin gerekçesinde de, *"Maddenin birinci fıkrasındaki "itiraz" sözcüğü yerine, kaynak Kanunun Almanca metninde daha isabetli olarak kullanılan "Anfechtung" karşılığı olarak "iptâl" sözcüğü konulmuştur."* yönünde bir açıklamaya yer verildiği görülmektedir.

[10] Öztan (n 3) 402; Çabri (n 2) 668; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 788. Reddin iptali davasının yenilik doğuran bir dava olduğu, zira ret işleminin iptali ile mirasın resmen tasfiyesine karar verildiği ve böylece yeni bir hukuki durum yaratıldığı yönünde, bkz Cem Baygın, *Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması* (Seçkin 2005) 132; Şahan (n 2) 19; Hoşlan (n 2) 322-323.

bağlanması (TMK m 609/2), reddin ret hakkı düşmesine rağmen yapılması (TMK m 610/2) gibi durumlarda başvurulabilecek bir davadır. Bu geçersizlik şartlarından birinin bulunmasına rağmen mirasçı mahkemeye başvurarak mirası reddinin tescilini sağlayabilmişse, hukuka aykırı bu reddin hükümsüzlüğünün tespiti davası yoluyla reddin etkisiz kılınması sağlanabilecektir. TMK m 617'ye göre açılacak reddin iptali davasından farklı olarak, hükümsüzlüğün tespiti davasının herhangi bir hak düşürücü süreye bağlı olmaksızın, hem mirasçının hem de mirasbırakanın alacaklıları tarafından açılması mümkündür. Bir diğer farklılık olarak, hükümsüzlüğün tespiti davasının kabul edilmesi halinde mirasın resmi tasfiyesi yoluna gidilmeyecek, reddin hükümsüzlüğünün tespiti sonucunda geçersiz ret beyanında bulunan mirasçının mirasçılık sıfatının kesinleşmesiyle birlikte, alacaklıları hem o mirasçının miras payına hem de kişisel malvarlığına başvurma imkanına kavuşacaklardır[11].

II. Mirası Reddin İptali Davası

A. Reddin İptali Davasının Şartları

1. Mirası Reddeden Mirasçının Malvarlığının Borçlarına Yetmiyor Olması

Mirası reddin iptali davasının kabul edilebilmesi için TMK m 617/1'de belirtilen ilk şart, mirası reddeden mirasçının malvarlığının borçlarına yetmiyor olmasıdır. Diğer bir ifadeyle, mirası reddeden mirasçının malvarlığındaki aktiflerin pasifleri karşılamıyor olması gerekir. Nitekim böyle bir dava hakkının reddi yapan mirasçının alacaklılarına tanınmasının altında yatan esas sebep, malvarlığının içinde bulunduğu bu durumda kendisine kalan mirası borçlarını ödemek için bir şans olarak görmesi beklenen mirasçının, bunun yerine mirası reddetme yolunu seçmesidir. Reddeden mirasçının iradesinden bağımsız olarak doğrudan malvarlığına ilişkin bir şart olması nedeniyle, bu şartın, reddin iptali davasının objektif şartı olarak görülmesi mümkündür.

Mirası reddeden mirasçının malvarlığının borçlarını karşılamıyor olması durumunun, mirasçının malvarlığının hangi andaki hali dikkate alınarak tespit edileceği meselesi, önemli bir soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Kanunda bu konuda bir açıklık bulunmamaktadır. Bu noktada mirasbırakanın ölümü, yani terekenin açılarak mirasçı sıfatının kazanılma anı veya reddin iptali davasının açılma anı gibi alternatifler akla gelebilir. Ancak dikkate alınması gereken doğru anın, mirasın reddi anı olduğunun kabulü isabetli olur[12]. Zira iptal davasının diğer bir şartı, mirası

[11] Baygın (n 8) 132-133; Şahan (n 2) 35-36.

[12] İnan, Ertaş ve Albaş (n 3) 520; Helvacı (n 3) 215; Baygın (n 8) 144; Çabri (n 2) 674; Özkan (n 2) 3493; Hoşlan (n 2) 324; Şahan (n 2) 12; Sandoz (n 8) 795; Yargıtay 14 HD, 18136/368, 19.1.2017, Özkan (n 2) 3498: *"Davacı tarafından borçlu mirasçı hakkında "aciz vesikası" alınmamış olduğuna göre, mahkemece, davalının şahsi malvarlığının ret tarihindeki değeri tespit edilip, bu malvarlığının borcunu karşılamaya yeterli olup olmadığının usulünce araştırılıp saptanması…"*. Yargıtay 14 HD, 3851/4083, 16.6.2021, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı: *"Davacı tarafından borçlu mirasçı hakkında "aciz vesikası" alınmamış olduğuna göre, mahkemece, davalının şahsi malvarlığının ret tarihindeki değeri tespit edilip, bu malvarlığının borcunu karşılamaya yeterli olup olmadığının usulünce araştırılıp saptanması; yeterli olması halinde veya yeterli olmamasına karşın davalının yeterli güvence göstermesi halinde talebin reddine karar verilmesi gerekir."*

reddeden mirasçının alacaklılarına zarar vermek amacıyla hareket etmesi olduğuna göre, bu amaç ancak mirasın reddi anında malvarlığının borçları karşılamaya yetmiyor olması halinde söz konusu olabilir. Bu nedenle, mirasın reddi öncesinde bazı mali güçlükler yaşamış mirasçının ekonomik durumu mirasın reddi anında düzelmişse, örneğin hakkında daha önce alınmış borç ödemeden aciz belgesinin mirasın reddi anında hükmü kalmamışsa ya da mirasın reddi anında iyi olan maddi durumu sonradan bozulmuşsa, düzenlemede aranan bu şart gerçekleşmemiş kabul edilmelidir.

Mirasçıya karşı alınmış bir borç ödemeden aciz belgesinin bulunması ya da mirasçı hakkında iflas kararı verilmiş olması hallerinde, mirasçının malvarlığının borçlarını ödemeye yetmediği kesin olarak söylenebilir. Çünkü bu iki ihtimalde, malvarlığının borçları karşılamaya yetmiyor oluşu resmen tespit edilmiş durumdadır.

Bununla birlikte düzenlemede böyle bir resmi tespitin şart koşulmadığı, malvarlığının borcuna yetmiyor olmasının yeterli kabul edildiği görülmektedir. Böylece, mirasçı hakkında alınmış bir aciz belgesi veya iflas kararı bulunmasa da, reddin iptali kararı verilebilecektir. Ancak bu durumda reddin iptalinin talep edildiği mahkemenin mirasçının malvarlığı durumunu incelemesi ve buna göre bir sonuca ulaşması gerekir[13]. Mahkemece yapılan incelemede reddeden mirasçının malvarlığının aktiflerinin pasiflerini karşılamakta yetersiz kaldığının tespit edilmesi ve diğer şartların da varlığı halinde, reddin iptali kararı verilebilecektir.

Mirası reddeden mirasçı hakkında alınmış bir aciz belgesi veya iflas kararı bulunmadığı için mirasçının malvarlığının reddin iptalinin talep edildiği mahkemece değerlendiriliyor olması halinde, mirasçının malvarlığının borçlarını karşılamaya yetmediğini, reddin iptalini talep eden alacaklının ispatlaması gerekir[14]. Doğal olarak davacı alacaklının mirasçının hakimiyet alanındaki bu durumu kesin delillerle ispatlaması beklenemez. Bu nedenle, mirasçının malvarlığının borçlarını karşılamaya yetmediğine yönelik ispat araçlarının yetersiz olması halinde, davacı alacaklının, reddeden mirasçının borçlarını ödememek için ortadan kaybolduğunu, ret öncesinde ödeme taleplerini haksız olarak geri çevirdiğini, icra takiplerine uğradığını ortaya

---

[13] Yargıtay 8 HD, 8328/1216, 27.01.2014, Ömer Uğur Gençcan, *Miras Hukuku* (3. Baskı, Yetkin 2016) 1231: "*Şu halde, kötü niyetle redden söz edilebilmesi için reddeden mirasçının mal varlığının borcunu karşılamaya yetmediğinin sabit olması gerekir. (TMK. m 617) Onun için her şeyden önce davalı durumunda bulunan mirasçının mal varlığının borcunu karşılamaya yeterli olup olmadığı hususunun etraflı şekilde araştırılıp tespit edilmesi zorunludur."*; Yargıtay 8 HD, 4831/2561, 17.02.2013, Gençcan (n 6) 1232: *"Şu halde, kötü niyetle redden söz edilebilmesi için, reddeden mirasçıların mal varlığının borcunu karşılamaya yetmediğinin sabit olması gerekir. (TMK. m 617) Onun için her şeyden önce davalı durumunda bulunan mirasçıların mal varlığının borcunu karşılamaya yeterli olup olmadığı hususunun etraflı şekilde araştırılıp tespit edilmesi zorunludur. İcra takibinin uzun süre devam etmesi, tek başına acze delalet etmez. Zira aczin ne suretle gerçekleşeceği İcra İflas Kanunu'nda gösterilmiştir. (İc.İf.K. m 105 ve 143) Davacı tarafından borçlu mirasçılar hakkında "aciz vesikası" alınmamış olduğuna göre, Mahkemece, davalıların şahsi malvarlığının ret tarihindeki değeri tespit edilip, bu mal varlığının borçları karşılamaya yeterli olup olmadığının usulünce araştırılıp saptanması; yeterli ise talebin reddi, yeterli olmadığının görülmesi halinde ise, davalılar da yeterli güvence göstermediği takdirde reddin iptaline karar verilmesi gerekir."*

[14] Baygın (n 8) 145; Helvacı (n 3) 215; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 790 dn 55; Özkan (n 2) 3493; Şahan (n 2) 13; Çabri (n 2) 673; Cordey (n 2) 66.

koyarak[15], hakimde yeterli kanaatin oluşmasını sağlamasını ispat bakımından yeterli kabul etmek gerekir[16].

Bu noktada mirası reddeden mirasçının malvarlığının borçlarına yeterliliği incelenirken, redden önce doğan bütün alacaklar, muaccel olsun ya da olmasın, bir davaya ya da takibe konu edilmiş olsun ya da olmasın dikkate alınmalıdır[17]. Bununla birlikte, henüz muaccel olmamış borçlar bakımından borcun muaccel olacağı tarihte mirasçının yeterli mala sahip olma ihtimali varsa, reddin iptali istemi reddedilmelidir[18].

Mirasçının borcunun eksik borç niteliğinde olması, mirası reddin iptali davası açmaya engel teşkil etmez. Çünkü bu nitelikte borçlar da geçerli olarak ifa edilebilir. Bununla birlikte, açılan iptal davasında reddeden mirasçının bu konudaki defi hakkını ileri sürmesi halinde, reddin iptali talebi reddedilmelidir[19].

2. Mirasın Alacaklılara Zarar Vermek Amacıyla Reddedilmesi

Mirası reddin iptali davasının kabul edilebilmesi için TMK m 617/1'de aranan ikinci şart, mirasçının mirası alacaklılarına zarar vermek amacıyla *(in fraudem creditorum)* reddetmiş olmasıdır. Bu şartın doğrudan reddeden mirasçının iradesiyle bağlantılı olması nedeniyle, reddin iptali davasının sübjektif şartı olarak nitelendirilmesi mümkündür.

Mirası reddeden mirasçının malvarlığının borçlarına yetmiyor olması yanında, mirasın alacaklılara zarar vermek amacıyla reddinin de bir dava şartı olarak aranmasının sebebi, aslında mirasçının mirası kural olarak gerekçe göstermeksizin ret hakkının bulunmasıdır. Mirasın alacaklılara zarar vermek amacıyla reddedilmesi, mirasçının bu iradesinin kınanabilir görülmesi nedeniyle, gerekçe göstermeksizin ret hakkı tanınmasına getirilmiş bir istisnadır[20]. Diğer bir ifadeyle bu şart, mirasın reddi için normalde hiçbir gerekçe göstermek zorunda olmayan mirasçının mirası reddinin iptalinin hakkaniyete uygun hale gelmesini sağlamaktadır. Bu yönüyle TMK m

[15] Yargıtay 2 HD, 931/6720, 6.4.2010, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası: *"Davalı borçlunun miras bırakan babasından intikal edecek taşınmazlar dışında, kendisine ait Sulusaray Köyü parsel 400 (1/2 hisse), 407 (2/6 hisse) ve 2823 nolu taşınmazlarının davalının başka bir alacaklıya (Medaş) olan borcu nedeniyle Nevşehir 1. İcra Müdürlüğünün 2006/479 esas sayılı takip dosyası ile 22.845,15 TL alacak için haczedildiği, benzer şekilde başka alacaklılara olan borçlar nedeniyle 400 ve 407 nolu parsellerin Nevşehir 1. İcra Müdürlüğünün 2002/98 esas sayılı takip dosyası ile 10.000,00 TL alacak için, Nevşehir 2. İcra Müdürlüğünün 2003/2204 esas sayılı takip dosyası ile de 7.053,00 TL alacak için haczedildiği, aynı zamanda 2823 parsel nolu taşınmaz üzerine Ziraat Bankası lehine ipotek tesis edildiği anlaşılmaktadır. Bu suretle, mirası red eden borçlu davalının malvarlığının borcuna yetmediği belirlenmiştir."*

[16] Helvacı (n 3) 215-216; Şahan (n 2) 13; Cordey (n 2) 66.

[17] Çabri (n 2) 674.

[18] Hoşlan (n 2) 324; Şahan (n 2) 13-14.

[19] Çabri (n 2) 674.

[20] Yargıtay 6 HD, 2964/6143, 18.04.2012, Günay (n 3) 136-137: *"Herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz. (TMK m 2). Mirasçı alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse, alacaklılar ret tarihinden itibaren altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler."*

617 hükmünün, TMK m 2'de düzenleme altına alınan dürüstlük kuralının (objektif iyiniyet) miras hukukundaki özel bir görünümü olduğu söylenebilir[21].

Öncelikle belirtmek gerekir ki, TMK m 617'ye dayalı iptal kararı verilebilmesi bakımından, mirasın reddinden yararlanan kişilerin, reddeden mirasçının malvarlığının borçlarını ödemeye yetmediğini veya mirası reddederken alacaklılarına zarar verme kastıyla hareket ettiğini bilip bilmemeleri belirleyici değildir[22]. Bu durum, TMK m 617'ye göre iptali, İİK m 280'e göre iptalden ayıran en önemli farklılıklardan biridir[23]. Zira İİK m 280'e göre iptal kararı verilebilmesi için, borçlunun içinde bulunduğu mali durumun ve alacaklılarına zarar verme kastının, işlemin diğer tarafınca bilinmesi veya bilinmesini gerektiren açık emarelerin bulunması şartı aranmaktadır.

Mirasın, ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemeden aczinin açıkça belli olması veya resmen tespit edilmiş olması nedeniyle hükmen reddedilmiş kabul edildiği (TMK m 605/2) durumlarda reddin iptali talebinde bulunulamaz[24]. Çünkü zaten borca batık durumdaki bir mirası reddeden mirasçının, böyle bir mirası kabulü malvarlığını arttırmak bir yana, azalmasına sebep olacağı için, alacaklılarını zarara uğratmak amacıyla hareket ettiğinden bahsedilemez[25].

Mirasçının alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddettiğini ispat yükü, reddin iptalini talep eden alacaklının veya iflas idaresinin üzerindedir (TMK m 6)[26]. Zarar verme kastının bulunduğu, somut olay şartlarında objektif olarak tespit edilebilmelidir[27]. Düzenlemede mirasçının mirası alacaklılarına zarar vermek amacıyla reddetmiş olması şartı arandığı için, mirasçının alacaklılarına zarar verme kastının varlığının ispatlanamaması halinde, mirasçı kendi alacaklılarını tatmin edemese bile reddin iptaline karar verilememelidir[28].

---

21 Baygın (n 8) 132; Esat Şener, 'Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması', (1977) 3 (1) Yargıtay Dergisi 115, 115-116; Şahan (n 2) 11. Genel hüküm niteliğindeki TMK m 2'nin varlığında, ayrıca MK m 557'ye (TMK m 617'ye) gerek olup olmadığına ilişkin değerlendirme ve mirasın kötüniyetli reddinin iptali için TMK m 2'nin de yeterli dayanak olarak kabul edilebileceği yönündeki görüş için, bkz Hoşlan (n 2) 319-320.

22 Baygın (n 8) 137 ve 146; Şahan (n 2) 15; Hoşlan (n 2) 320 ve 325; Sandoz (n 8) 795; Walter Stooss, *La répudiation des successions d'après le Code civil suisse* (Stämpfli 1917) 103.

23 Karşılaştırma için, bkz Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 794.

24 Helvacı (n 3) 213; Baygın (n 8) 145-146; Çabri (n 2) 669; Pierre Tuor, *Le code civil suisse* (Éditions polygraphiques, Zürich 1942) 351; Sandoz (n 8) 795; Cordey (n 2) 64. Bununla birlikte, mirasçının hükmen reddin şartlarını hileli davranışlar ile sağladığı hallerde, alacaklıların hükmen ret yönünde verilen mahkeme kararına karşı yargılamanın iadesi yoluna başvurarak reddin iptali davasını açabileceği veya doğrudan reddin iptali davasını da açabileceği yönünde, bkz Helvacı (n 3) 223 dn 537; Günal (n 2) 116. Böyle bir durumda, hükmen reddi tespit eden mahkeme kararına karşı yargılamanın iadesi yoluna gidilebileceği yönünde, bkz Baygın (n 8) 146; Şahan (n 2) 12; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 788.

25 Cordey (n 2) 64. Yargıtay 14 HD, 3851/4083, 16.6.2021, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı: *"Öte yandan, mirasçının, mirası reddetmesinin nedeni, alacaklılarına zarar verme amacıyla mirası reddedip etmediğini tespit edebilmek için terekenin aktif ve pasifinin mirasbırakanın ölüm tarihi itibari ile belirlenmesi de gerekmektedir. Ölüm tarihi itibariyle, mirasbırakanın tüm malvarlığı terekenin aktifini, tüm borçları ise terekenin pasifini oluşturur. Terekenin pasifinin aktifinden fazla olması terekenin ödemeden aczini ve dolayısıyla da terekenin borca batık olduğunu gösterir. Mirasbırakanın malvarlığı bulunup bulunmadığının usulüne uygun olarak bankalar, trafik tescil müdürlüğü, vergi daireleri, belediyeler ve tapu müdürlüğü v.b. kurum ve kuruluşlardan sorulması, murisin alacak ve borçları zabıta marifetiyle de araştırılarak aktif malvarlığı ile mirasbırakanın varsa borçları ve miktarı göz önünde tutularak aktif ve pasifinin tereddüde neden olmayacak şekilde belirlenmesi gerekmektedir."*

26 Öztan (n 3) 403; Baygın (n 8) 146; Helvacı (n 3) 216; Çabri (n 2) 675; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 790-791; Hoşlan (n 2) 325; Şahan (n 2) 15.

27 İmre ve Erman (n 2) 374; Öztan (n 3) 403.

28 Dural ve Öz (n 2) 423; Öztan (n 3) 403.

Bununla birlikte doktrinde, alacaklıların, mirası reddeden mirasçının mirası reddederken kendi malvarlığının aktiflerinin pasiflerini karşılamadığını ve reddettiği mirasın borca batık olmadığını bildiği veya bilmesi gerektiği durumlarda, zarar verme kastının ispatlanmış sayılacağının kabul edildiği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, mirasçının mirası reddinin alacaklılarının alacağını tehlikeye düşürecek olduğunu bilmesi veya bilebilecek durumda olması, zarar verme kastının varlığı için yeterli kabul edilmektedir[29]. Hatta mirasçının mirası reddederken güttüğü yegane amaç alacaklılara zarar vermek olmasa da, eğer sonuç itibariyle mirasın reddi alacaklıların zarara uğramasına sebep oluyorsa, reddin iptalinin talep edilebileceği söylenmektedir[30].

Oysa mirasçının ret anında malvarlığının borçlarına yetmiyor olduğunu bilmesi veya bilebilecek durumda olması, tek başına, alacaklılarına zarar vermek amacıyla hareket ettiğini kabul etmek için yeterli sayılmamalıdır. Özellikle, mirasçının, mirasbırakanıyla arasında ailevi bağların kopmuş olduğunu veya mirasbırakanın sağlığında kendisine yaptığı kazandırmaları dikkate alarak diğer mirasçıların hakkını gözetmek amacıyla mirası reddettiğini ortaya koyduğu durumlarda, reddeden mirasçının malvarlığı borçlarına yeterli olmasa da, alacaklılarına zarar verme kastıyla hareket ettiğinden bahsedilemez.

Yargıtay kararlarında ise, muhtemelen alacaklının mirası reddeden mirasçının zarar verme kastını açıkça ispatlamasının zorluğundan hareketle olsa gerek, malvarlığı borçlarına yetmeyen mirasçının mirası ret için makul bir sebep gösterememesi halinde, zarar verme kastı var kabul edilmektedir[31]. Böylece Yargıtay, açılan iptal davasında alacaklıların mirasçının malvarlığının borçlarını karşılamaya yetersiz olduğunu ortaya koymasını, mirasçının zarar verme kastıyla hareket ettiğini ispat bakımından yeterli görmekte, bu fiili durumun ispatlanmış olması halinde, mirasçının gerçekte zarar verme kastıyla hareket etmediği hususunun davalı tarafından ispatlanması gerektiğini kabul etmiş olmaktadır.

Son olarak belirtmek gerekir ki, TMK m 617'ye göre açılan iptal davasında mirasın alacaklılara zarar vermek amacıyla reddedilmesi şartı arandığı için, mirasçının mirası reddetmesi dışında sebeplerle miras hakkından kısmen ya da tamamen mahrum kalması halinde, TMK m 617 uygulama alanı bulmaz. Örneğin, mirasbırakanın terekenin tasarruf edilebilir kısmını aşan işlemleri nedeniyle saklı payı ihlal edilen mirasçının tenkis davası açmaması veya mirastan çıkarılmasına rağmen çıkarma

[29] Çabri (n 2) 676; Baygın (n 8) 145.

[30] Helvacı (n 3) 216; Baygın (n 8) 145-146; Şahan (n 2) 14; Hoşlan (n 2) 325; Stooss (n 21) 103.

[31] Yargıtay 2 HD, 931/6720, 06.04.2010, Gençcan (n 6) 1234: *"Toplanan deliller ve dinlenen tanık beyanlarından, davalı mirasçının makul bir sebebe dayanmaksızın, alacaklılara zarar vermek amacıyla mirası reddettiği kanıtlanmıştır."*; Yargıtay 2 HD, 23145/15700, 05.06.2013, Gençcan (n 6) 1234-1235: *"Davalı borçlunun mirası reddetme sebebi olarak gösterdiği mirasbırakanın edinme sebebinin ahlaka aykırılığı, alacaklısı bakımından sonuç doğurmayacağından, alacaklısına zarar vermek kastıyla mirası reddettiğinin ve bu suretle Türk Medeni Kanununun 617. maddesindeki reddin iptali davası açma koşullarının mevcut olduğu kabul edilmelidir."*

tasarrufuna itiraz etmemesi halinde bu mirasçının alacaklıları, TMK m 617'ye göre değil, TMK m 562'ye göre koruma talep edebilecektir. Keza, muhtemel mirasçının açılmamış mirasta miras payının devri amacıyla yaptığı sözleşmenin iptali de TMK m 617'ye göre talep edilemez[32]. Bir mirasçının borca batık durumdaki bir mirası alacaklılarına zarar vermek amacıyla kabul etmesi hali de TMK m 617'nin uygulama alanı dışındadır[33]; bu durumda şartları varsa İİK m 280'e göre bir iptal davasının açılması mümkündür[34].

3. Alacaklılara Yeterli Güvence Verilmemesi

TMK m 617/1'e göre mirası reddin iptali davasında gözetilecek üçüncü ve son şart, mirası reddeden mirasçının reddin iptalini talep eden alacaklılarına yeterli güvence göstermemiş olmasıdır. Böyle bir olumsuz şartın aranmasının sebebi, alacaklılarına yeterli güvence gösteren mirasçının, mirası reddederken alacaklılarına zarar verme amacının bulunamayacağına, böyle bir amacı vardıysa da, güvence göstermekle birlikte bu amacının boşa düşmüş olmasına dayanmaktadır.

Düzenlemede güvencenin niteliği ve kapsamına ilişkin bir açıklık bulunmamaktadır. Hükmün amacından yola çıkarak, gösterilecek güvencenin en azından reddin iptalini talep eden alacaklıların alacaklarının karşılanması için yeterli olması gerektiği söylenebilir. Çünkü mirası reddeden mirasçıdan, reddin iptali davası açmamış alacaklıları da dahil tüm alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yeterli bir teminat göstermesini beklemek, düzenlemenin amacını aşan bir çözüm olacaktır. Ayrıca, iptal davası açmamış alacaklılara, onların istemleri dışında bir koruma sağlanması makul görülemez[35]. Ancak reddin iptali davasının iflas idaresi tarafından açılmış olması halinde, iflas masasına kayıtlı tüm alacakları karşılamaya yeterli miktarda güvence gösterilmesi gerekir[36].

Alacaklılara gösterilen güvencenin kural olarak, iptal davası açan alacaklıların tamamının alacaklarını güvence altına almak bakımından yeterli olması gerekir. Bununla birlikte, alacak miktarının reddedilen miras payının ekonomik değerinden

---

[32] Yargıtay 14 HD, 6819/1622, 2.3.2017, Günay (n 3) 124-126: *"Açılmamış mirasta, miras payının devri sözleşmesi miras bırakanın ölümünden önce gerçekleşen bir hukuki işlemdir. Mirasın reddi ise, miras bırakanın ölümünden sonra gerçekleşir. Açılmamış mirasta, miras payının devri sözleşmesinde beklenen bir haktan vazgeçme söz konusu iken, mirasın reddinde somut, güncel bir haktan vazgeçme söz konusudur. Mirasın reddinin iptaline dair hükmün kıyas yolu ile miras payının devri sözleşmesinin iptaline uygulanması mümkün değildir. Kanundaki düzenleme eksikliği bir ihmalin sonucu olmayıp; bilinçli bir tercihin ürünüdür. Açılmamış miras payının devrinde, kişinin beklenen bir haktan feragat ettiği, murisin ölümü anında sağ olup olamayacağı, dolayısıyla mirasçılık sıfatını kazanıp kazanamayacağı; mirasçı olabilse dahi, miras hissesine düşen mirasın parasal değerinin ne olacağı belirli değildir. Kanun koyucu bilinçli olarak susmuş ve olumsuz bir çözüm tarzını benimsemiştir. Buna karşın, açılmamış miras payının devri sözleşmesi gereğince sözleşmede kararlaştırılan miras payına ait malvarlığı sözleşmenin diğer tarafına devredilmiş ise, tasarrufun iptali davasında olduğu gibi hukuk düzenince öngörülen diğer imkanların kullanılmasının önünü kapatmamıştır."*

[33] Eren ve Yücer Aktürk (n 2) 511; Baygın (n 8) 138.

[34] İspatındaki güçlüklere rağmen, borca batık terekenin kabulünün iptalinin TMK m 2 uyarınca mümkün sayılması gerektiği yönünde, Hoşlan (n 2) 320.

[35] Baygın (n 8) 147; Şahan (n 2) 18; Hoşlan (n 2) 326.

[36] Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 791; Baygın (n 8) 147; Şener (n 20) 119; Şahan (n 2) 18; Hoşlan (n 2) 326.

fazla olduğu durumlarda, reddedilen miras payının ekonomik değeriyle sınırlı olarak güvence gösterilmesi de yeterli kabul edilmek gerekir[37].

Kanunda bu konuda bir sınırlama olmadığı için, güvence, bizzat mirası reddeden mirasçı tarafından veya retten yararlananlar ya da üçüncü kişiler tarafından verilebilir. Bu noktada özellikle retten yararlananlar tarafından, reddin iptalini engellemek amacıyla güvence gösterilmesiyle karşılaşılabilir. Güvencenin, ayni veya şahsi olması da mümkündür. Bu çerçevede, reddin iptali davası açan alacaklılar lehine taşınır veya taşınmaz rehni kurulması, üçüncü kişinin kefaleti ya da banka teminat mektubu verilmesi gibi yollarla güvence gösterilebilecektir. Nihayetinde verilen güvencenin yeterli olup olmadığını somut olay şartlarında hakim takdir edecektir[38].

Güvencenin iptal davasının açılmasından sonra verilmesi şart değildir. İptal davasının açılmasından önceki herhangi bir zamanda verilmiş olabileceği gibi, iptal davasının açılması üzerine de verilebilir. Her iki ihtimalde de, alacaklıların alacak miktarı dikkate alındığında yeterli güvence verildiğini tespit eden mahkeme, iptal davasının reddine karar vermelidir.

Bununla birlikte, daha önce verilmiş güvence geçen zaman içinde zayıflamış ve reddin iptalinin talep edildiği anda iptali talep eden alacaklının alacağı için yetersiz hale gelmişse, reddin iptali kararı verilebilir. Güvencenin sonradan yetersiz hale geldiğinin ispatı, alacaklı tarafından yapılacaktır. Bu amaçla alacaklı, örneğin, kefilin ekonomik durumunun bozulduğunu veya rehin konusu taşınır veya taşınmaz malın geçen zaman içinde değer kaybına uğradığını ispatlayarak, güvencenin yeterli miktara tamamlanmaması halinde reddin iptali kararının alınmasını sağlayabilir[39].

Mahkeme, mirası reddeden mirasçının malvarlığının borçlarını karşılamaya yetmediğini ve reddin iptalini talep eden alacaklıların alacakları hakkında hiç ya da yeterli güvence bulunmadığını tespit etmesi halinde, yeterli güvencenin verilmesi için davalıya uygun süre tanımalı, ancak bu süre içinde yeterli güvencenin gösterilmemesi halinde reddin iptali yoluna gitmelidir. Bununla birlikte, somut olay şartlarında davalıya süre verilmesinin faydasız olacağı anlaşılıyorsa, örneğin davalı güvence göstermeyeceğini veya gösteremeyeceğini açıkça beyan ediyorsa, TBK m 124'ün kıyasen uygulanması suretiyle davalıya güvence göstermesi için uygun süre tanımaya gerek olmaksızın da reddin iptaline karar verilebilir[40].

Son olarak belirtmek gerekir ki, açılan iptal davası sonrasında davalı güvence göstermek yerine, dava devam ederken borcunu ödeme yoluna giderse, bu durumda

[37] İnan, Ertaş ve Albaş (n 3) 520; Baygın (n 8) 147; Çabri (n 2) 678; Hoşlan (n 2) 327; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 791; Şahan (n 2) 18.

[38] Ali İhsan Özuğur, *Türk Medeni Kanunundan Önce ve Sonra Miras Hukuku Cilt 2* (4. Baskı, Seçkin 2016) 2047-2048; Günal (n 2) 120; Şener (n 20) 119; Çabri (n 2) 678; Hoşlan (n 2) 327; Cordey (n 2) 73; Stooss (n 21) 106.

[39] Cordey (n 2) 75; Helvacı (n 3) 218; Şahan (n 2) 17; Baygın (n 8) 147.

[40] Çabri (n 2) 679.

davanın evleviyetle reddi gerekir. Yargıtay bu ihtimalde, dava reddedilmiş olsa da davanın açılmasına davalının sebep olduğunu dikkate alarak, yargılama harç ve giderlerinin davalının üzerinde kalması gerektiğini kabul etmektedir[41]. İptal davası açıldıktan sonra yeterli güvence gösterilmesi nedeniyle davanın reddedildiği durumlarda da aynı sonuca ulaşmak gerekir.

B. Reddin İptali Davasının Tabi Olduğu Süre

TMK m 617/1'de alacaklıların reddin iptali davası açabilmesi için altı aylık bir süre öngörülmüştür[42]. Bu süre, hak düşürücü süre niteliğindedir[43]. Bu nedenle, sürenin kesilmesi ya da durması söz konusu olmaz. Hak düşürücü sürenin geçmiş olduğu davalı tarafından her zaman ileri sürülebileceği gibi, önüne gelen uyuşmazlıkta hakim tarafından resen dikkate alınmalıdır.

TMK m 617/1'de öngörülen altı aylık hak düşürücü süre, alacaklılar mirasın reddinden daha sonraki bir tarihte haberdar olsalar bile, mirasın mirasçı tarafından reddi tarihinden[44]

---

41 Yargıtay 14 HD, 4832/8675, 25.10.2016, Özkan (n 2) 3499: *"Davacı tarafından dava açıldığı tarihte davalı (borçlu), davacıya (alacaklı) borcun tamamını ödememiş ise de davacı (alacaklı) 04.03.2014 tarihli temyiz dilekçesinde davaya dayanak alacağın tamamen tahsil edildiğini beyan etmiştir. Dava açıldığı tarihte davalının davacıya borcu bulunduğu yargılama devam ederken borcun davalı tarafından ödendiği anlaşılmıştır. Bu durumda davalının davanın açılmasına sebebiyet verdiği gözetilerek, yargılama harç ve giderinin davalıdan tahsiline karar verilmesi gerekirken…"*

42 Mülga Medeni Kanun m 557'de bu süre üç ay olarak düzenlenmişti. Bu sürenin üç ay gibi kısa olarak nitelendirilebilecek uzunlukta olmasının sebebi doktrinde, davanın açılma olasılığı bulundukça terekenin taksiminin gecikebileceği, bunun diğer mirasçıları zarara uğratabilmesi, ayrıca alacaklıların mirası reddeden mirasçıya karşı olmayacak zaman ve durumlarda açabilecekleri davayla diğer mirasçılarda huzursuzluk yaratabilmeleri ihtimalinin bertaraf edilmek istenmesi olarak açıklanmaktaydı, bkz Şener (n 20) 116 . TMK m 617'nin gerekçesinde sürenin altı aya çıkarılmasının sebebi, *"Maddenin birinci fıkrasındaki reddin iptali davası için öngörülen üç aylık süre, kaynak Kanunda olduğu gibi altı aya çıkarılmıştır. Çünkü ret hâlinde, alacaklıların reddinden kişinin yerine geçen mirasçıları saptamaları ve gerekli güvencenin verilip verilmeyeceğini araştırmaları uzun zaman alabilecek ve yürürlükteki metinde öngörülen üç aylık süre de buna yeterli olamayacaktır."* şeklinde açıklanmaktadır. Kaynak İMK m 578'de de sürenin altı ay olarak düzenlendiği görülmektedir.

43 Kılıçoğlu (n 3) 310; Helvacı (n 3) 219; Dural ve Öz (n 2) 423; Şener (n 20) 116; Antalya (n 3) 442; Baygın (n 8) 132 ve 149; Öztan (n 3) 403; Günay (n 3) 119; Çabri (n 2) 679; Özkan (n 2) 3493; İşgüzar, Demir ve Yılmaz (n 3) 157; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 792; Hoşlan (n 2) 329; Şahan (n 2) 28; Sandoz (n 8) 795; Guinand ve Stettler (n 2) 215 dn 733; Yargıtay 2 HD, 16526/8654, 28.03.2013, Gençcan (n 6) 1233-1234: *"Altı aylık süre hak düşürücü nitelikte olup, yasal düzenlemeye göre ret tarihinden başlamaktadır."*

44 TMK m 617/1'de yer alan *"… ret tarihinden başlayarak altı ay içinde …"* ibaresinin, Anayasa'nın cumhuriyetin niteliklerine ilişkin 2. maddesine ve hak arama hürriyetine ilişkin 36. maddesine aykırı olduğu iddiasının itiraz yoluyla önüne gelmesi üzerine Anayasa Mahkemesi, düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır, Anayasa Mahkemesi, 148/62, 27.3.2014, Resmi Gazete, 29008/23.05.2014: *"İtiraz konusu kuralda, mirasın reddinin iptali davası açabilmek için alacaklılara altı aylık süre sınırlaması getirilmekle birlikte, "ret tarihi" bu sürenin başlangıcı olarak belirlenmiştir. İtiraz konusu kuralda düzenlenen "ret tarihi" mirası ret beyanının sulh hâkimine ulaştığı tarih olup 4721 sayılı Kanun'un sistemi, reddin alacaklılar tarafından derhal öğrenilebilmesine imkân tanımaktadır. Zira, mirasbırakanın yerleşim yeri sulh mahkemesine yöneltilen ret beyanı hâkim tarafından tutanakla tespit edilerek, ret özel kütüğüne tescil edilecektir. Mirasçının alacaklıları, mirasın reddedilip reddedilmediğini mirasbırakanın yerleşim yeri sulh mahkemesi nezdinde yapacakları girişim ile öğrenme imkânına her zaman sahiptirler. Dolayısıyla, itiraz konusu kuralda belirlenen altı aylık süre, alacaklıların mirasın reddedilip reddedilmediğini, reddedilmiş ise borçlu mirasçı tarafından yeterli güvence verilip verilmediğini araştırabilmeleri ve dava açma haklarını kullanabilmeleri için ölçülü olduğu gibi, reddin iptali davasının süresinin başlangıcının ret tarihi olarak belirlenmesi, borçlu dışındaki diğer mirasçıların terekeye bir an önce kavuşmasını ve uzun süre dava tehdidi altında kalmasını önlemeye, reddeden mirasçının alacaklılarının korunması sağlamaya elverişli olup, itiraz konusu kuralın, hukuk devleti ilkesine ve hak arama hürriyetine aykırı bir yönü bulunmamaktadır."*

itibaren işlemeye başlar[45]. Mirasın mirasçı tarafından reddi anı ise, sulh hakiminin mirasın reddedildiğine ilişkin karar tarihi[46] veya mirasın reddedildiğinin mahkeme nezdinde tutulan sicile tescili anı[47] değil, mirasçının mirası kayıtsız şartsız reddettiğine ilişkin beyanın sulh mahkemesine ulaşma anıdır[48]. Bu nedenle reddin iptali davası açılabilecek altı aylık sürenin, mirasçının mirası kayıtsız şartsız reddettiğine ilişkin beyanının sulh mahkemesine ulaşma anı dikkate alınarak hesaplanması gerekir.

Altı aylık sürenin hak düşürücü süre niteliğinde ve görece kısa oluşu, mirası reddin iptalini talep edebilecek durumdaki alacaklılara önemli bir sorumluluk yüklemektedir. Zira alacaklılar mirasın reddedildiğinden daha sonra haberdar olsalar bile, altı aylık süre mirasın reddiyle birlikte işlemeye başlar. Bu nedenle süreyi kaçırmak istemeyen alacaklının, kendisine borçlu olan mirasçının mirası reddedebileceğinden şüpheleniyorsa, mirasın reddedilebileceği süreyi gözeterek zaman zaman mirasbırakanın yerleşim yeri sulh mahkemesine gitmesi ve mahkemenin TMK m 609 gereği tuttuğu mirası reddedenlere ilişkin özel sicili incelemesi menfaatine olacaktır. Bununla birlikte, alacaklının bunu yapabilmesi için, hem mirasbırakanın öldüğünü, hem borçlusunun mirasçı sıfatını kazandığını hem de mirası reddetmesi

---

[45] Mülga Medeni Kanun m 557'de reddin iptali için açılacak davada üç aylık hak düşürücü sürenin hangi andan itibaren başlayacağı konusunda bir açıklık yoktu. Bununla birlikte, gerek doktrindeki baskın görüşte gerek Yargıtay kararlarında, söz konusu sürenin mirasın reddi tarihinden itibaren işleyeceği kabul edilmekteydi (Detaylı bilgi için bkz Helvacı (n 3) 219 dn 563). TMK m 617'de altı aylık hak düşürücü sürenin ret tarihinden itibaren işlemeye başlayacağının açıkça belirtilmesinin, doktrinde tartışmalı bu konunun netlik kazanması bakımından isabetli olduğu söylenebilir. Kaynak İMK m 578'de ise hak düşürücü sürenin hangi anda başlayacağı halen açıkça belirtilmiş değildir. Bununla birlikte TMK m 617'deki bu değişiklik doktrinde, mirasçının alacaklısının, mirasçının mirası ne zaman reddettiğini bilmesi ve takip etmesi mümkün olmadığından redde karşı itiraz davası için öngörülen altı aylık sürenin çoğu kez kaçırılmış olacağı, İMK m 578'deki *"bu redde karşı ... altı ay içinde itiraz edebilirler"* ifadesinin, altı aylık sürenin işlemeye başlaması konusunda, mirasçının alacaklısının *"reddi öğrendiği tarih"* olarak yorumlanmaya elverişli olduğu halde, yeni 617. maddenin sürenin işlemeye başlama tarihi konusunda *"red tarihinden itibaren"* ifadesiyle bu yorumu ortadan kaldırmış olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir, bkz Ahmet Kılıçoğlu, *Medeni Kanun'umuzun Aile Miras Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler* (3. Bası, Turhan 2014) 337-338.

[46] Yargıtay 2 HD, 16526/8654, 28.03.2013, Gençcan (n 6) 1233-1234: *"Mirasçı tarafından süresi içinde yapılan mirasın kayıtsız şartsız reddine ilişkin yazılı veya sözlü beyan, sulh hakimi tarafından tutanakla tespit edilmekle, sulh mahkemesine ulaştığı andan itibaren sonuç doğurur ve mirasın açıldığı andan itibaren mirasçı, bu sıfatını kaybeder. Şu halde ret tarihi, sulh hakiminin karar tarihi değil, ret beyanının sulh hakimine ulaştığı tarihtir."*

[47] Yargıtay HGK, 464/471, 28.6.2006, Gençcan (n 6) 1235-1236: *"Yerel mahkeme ile özel daire arasındaki uyuşmazlık, Türk Medeni Kanunu'nun 617. maddesindeki altı aylık hak düşürücü sürenin, mirasçının mirası ret beyanında bulunduğu tarihte mi, yoksa mahkemece reddin tesciline karar verildiği tarihte mi işleyeceği noktasında toplanmaktadır. ... Maddeye [TMK m 617] göre altı aylık redde itiraz davasını açma süresi ret tarihinden itibaren başlayacaktır. İsviçre Medeni Kanunu'nun bu maddeyi karşılayan 578. maddesinde böyle bir değişiklik yapılmamıştır. Yeni kanun bu eksikliği gidererek itiraz süresinin ret tarihinden itibaren işlemeye başlayacağını kabul etmiştir.";* Yargıtay 2 HD, 23670/16381, 12.06.2013, Gençcan (n 6) 1232-1233: *"Muris 13.11.2009 tarihinde ölmüş, davalı 5.2.2010 tarihinde mahkemesine müracaat ederek "mirası kayıtsız şartsız reddettiğine" dair beyanda bulunmuş, anılan mahkemece bu beyanın 11.06.2010 tarihinde tesciline karar verilmiştir. Mirasın reddi kararının iptali davası 2.11.2010 tarihinde açılmıştır. Mirasın kayıtsız şartsız reddine ilişkin beyanı tutanakla tespit edilmiş olması (TMK.md. 609/3) koşuluyla sulh hakimine ulaştığı andan itibaren sonuç doğurur ve miras bu tarihten itibaren reddedilmiş sayılır. Reddeden mirasçı bu tarihten itibaren mirasçı sıfatını kaybeder. Şu halde ret tarihi buna ilişkin beyanın sulh hakimine ulaştığı tarihtir. Türk Medeni Kanunu'nun 617/1 maddesinin açık hükmü karşısında ret tarihi ile davanın açıldığı tarih arasında 6 aylık hak düşürücü sürenin geçtiği anlaşılmaktadır."*

[48] Ret beyanının TMK m 609'a uygun olarak yapıldığı andan itibaren hüküm ifade edeceği, redde ilişkin tutanağın tutulmamış veya mahkeme nezdinde tutulan sicile kaydın yapılmamış olmasının (ispat yönünden zorluklar doğurabilse de) reddin geçerliliğini etkilemeyeceği yönünde, Dural ve Öz (n 2) 411; Tutanağa geçirilmemiş sözlü beyanın geçerli olmayacağı, en azından ispat edilemeyeceği, bununla birlikte tutanağın düzenlenmemesinin reddin muteberliğini etkilemeyeceği yönünde, Oğuzman (n 2) 289 dn 112; Yargıtay 2 HD, 6924/10489, 01.06.2009, Gençcan (n 6) 1236-1237: *"Mirasın kayıtsız koşulsuz reddine ilişkin beyan, tutanakla tespit edilmiş olması (TMK. md. 609/3) koşuluyla sulh hakimine ulaştığı andan itibaren sonuç doğurur ve miras bu tarihten itibaren reddedilmiş sayılır. Reddeden mirasçı bu tarihten itibaren mirasçılık sıfatını yitirir. Şu halde ret tarihi, buna ilişkin beyanın Sulh hakimine ulaştığı tarihtir."*

riski bulunduğunu bilmesi gerekir. Ayrıca özellikle büyük şehirlerde çok sayıda sulh mahkemesinin bulunması, mahkeme nezdinden tutulan özel sicilin incelenmesini daha da zorlaştırmaktadır.

Bununla birlikte belirtmek gerekir ki, mirası reddin iptalinin İİK m 280'e göre talep edilmesi, İİK m 284'e göre tasarrufun yapılmasından (mirasın reddinden) itibaren beş yıllık hak düşürücü süreye tabi olduğu için, TMK m 617'de öngörülen altı aylık sürenin dolması halinde dahi, İİK m 280'e göre tasarrufun iptali davası açma imkanı bulunabilir.

C. Reddin İptali Davasında Davacı

Reddin iptali davasının kimler tarafından açılabileceği, TMK m 617/1'de açıkça belirtilmektedir. Buna göre, mirası reddeden mirasçının alacağını elde etmesi tehlikeye düşen alacaklıları veya iflas etmiş ise, iflas idaresi reddin iptalini talep edebilir.

Reddin iptali davasının alacaklılar tarafından açılması söz konusu ise, mirasçının alacaklıları davayı ayrı ayrı açabilecekleri gibi, birlikte de açabilirler[49]. Bu nedenle, alacaklılardan birinin, bazılarının ya da hepsinin bir arada dava açması mümkündür. Atanmış mirasçı da mirası reddedebileceği (TMK m 611/2) için, atanmış mirasçının alacaklılarının da TMK m 617'ye göre reddin iptalini talep etme hakkı vardır. Ancak ister yasal ister atanmış mirasçı mirası reddetmiş olsun, reddeden mirasçı hakkında iflas kararı verilmiş ise, aşağıda açıklanacağı üzere, alacaklıların dava açma hakkı ortadan kalkar[50].

Her alacaklının kendi alacağı bakımından dava açma hakkı bulunduğu için, alacaklılardan birinin davayı kaybetmiş olması, diğer alacaklıların dava hakkını ortadan kaldırmaz. Zira davayı kaybeden alacaklı, mirasçının mirası retteki kötü niyetini ispatlayamamış olabilir ya da davası, alacağının yeterli güvencesi bulunduğu veya sonradan yeterli güvence gösterildiği için reddedilmiş olabilir. Hukuki durum böyle olmakla birlikte pratikte çoğu zaman, alacaklılardan biri tarafından açılan davada ret kararı verilinceye kadar, diğer alacaklılar bakımından altı aylık hak düşürücü sürenin dolmuş olacağı gözden uzak tutulmamalıdır.

Alacaklının davayı açabilmesi için, alacağının muaccel olup olmaması önemli değildir[51]. Alacağının mahkeme ilamına bağlanmış ya da icra takibine konu edilmiş olması şartı da aranmaz[52]. Hatta doktrinde, dava açan alacaklının alacağının

[49] İmre ve Erman (n 2) 375; Baygın (n 8) 139; İnan, Ertaş ve Albaş (n 3) 520; Çabri (n 2) 670; Günay (n 3) 118-119; Hoşlan (n 2) 329.

[50] Günal (n 2) 123; Şahan (n 2) 19.

[51] Piotet (n 8) 577; Sandoz (n 8) 795; Baygın (n 8) 140; Helvacı (n 3) 221; Günal (n 2) 123; Çabri (n 2) 674; Şahan (n 2) 20; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 789.

[52] Baygın (n 8) 140; Şahan (n 2) 20; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 789.

miktarının kesin olarak belirli olmasının dahi gerekmediği belirtilmektedir[53]. Ancak bu ihtimalde, mirası reddeden mirasçının malvarlığının borcu karşılamaya yeterli olup olmadığının nasıl hesaplanacağı veya davanın reddini sağlamak üzere teminat gösterilmek istenmesi halinde, teminatın kapsamının neye göre belirleneceği, önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Davalı mirasçıdan alacaklı olduğunu ve alacağının miktarını, davayı açan alacaklının ispatlaması gerekir. Açılan davada mirasçı borçlunun alacağa itiraz etmesi halinde, TMK m 617'ye dayalı reddin iptali davası alacağın varlığının ve miktarının incelenmesine uygun olmadığı için, alacaklının kesin bir ispat aranmaksızın, alacağının varlığı konusunda mahkemede kanaat oluşturacak delilleri sunması yeterli kabul edilmelidir[54].

TMK m 617'de bir açıklık olmamakla birlikte, alacakları mirasın reddinden önce doğmuş alacaklıların iptal davası açabileceğini kabul etmek uygun olur[55]. Çünkü mirasçının, alacakları mirasın reddinden sonra doğmuş alacaklıları zarara uğratmak amacıyla mirası reddettiğinden söz edilemez[56]. Kaldı ki bu ikinci ihtimalde, reddedilen miras payı alacak hakkı doğduğu anda reddi yapan borçlunun malvarlığından çıkmış durumdadır[57].

Reddin iptalini talep hakkı sadece mirasçının alacaklılarına tanındığı için, mirasbırakanın alacaklıları TMK m 617'ye göre reddin iptalini talep edemezler[58]. Mirasbırakanın alacaklılarının mirasın reddine bağlı olarak talep edebileceği koruma, TMK m 618'de farklı bir şekilde özel olarak düzenlenmiştir. Diğer yandan, mirasbırakanın alacaklıları TMK m 617'ye göre reddin iptalini talep etme hakkına sahip olmasa da, reddin geçerli olmadığı, örneğin ret hakkının düşmesi sonrası reddin yapıldığı gerekçesiyle reddin iptalini (reddin hükümsüzlüğünün tespitini) talep edebilirler[59].

---

53 Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 789; Baygın (n 8) 140.

54 Baygın (n 8) 140; Şahan (n 2) 20; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 789. Mirası reddin iptali davasında mirasçının kesin olmayan alacağa itiraz etmesi halinde, alacaklı davacıya alacağını ispat için ayrı bir dava açmak üzere süre verilmesi ve bu yolda açılacak davanın sonucunun beklenmesi gerektiği yönünde, Hoşlan (n 2) 330.

55 Sandoz (n 8) 795; Cordey (n 2) 76; Öztan (n 3) 403; Helvacı (n 3) 220; Baygın (n 8) 139; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 788; Çabri (n 2) 671; Günal (n 2) 123; Piotet (n 8) 577.

56 Çabri (n 2) 671; Şahan (n 2) 19.

57 Helvacı (n 3) 221; Baygın (n 8) 139; Şahan (n 2) 19.

58 Yargıtay 12 HD, 5757/1942, 23.2.2021, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası: *"TMK'nın 617. maddesi, madde başlığından da anlaşılacağı üzere mirasçıların kendi borçlarından dolayı kendi alacaklılarını zarar uğratmak kastı ile mirasın reddi halinde alacaklısına tanınan haklara ilişkin bir düzenleme olup, murisin borcu nedeniyle mirasçıların mirası reddi halinde murisin alacaklıları yönünden bir düzenleme içermemektedir. Dolayısıyla somut olayda; takibe konu borç mirasçıların kendi borcu olmayıp murisin borcu olmakla TMK'nın 617. maddesinin uygulama alanı yoktur."*

59 Yargıtay 2 HD, 7850/13518, 08.07.2009, Gençcan (n 6) 1231-1232: "*Olayları açıklamak taraflara, hukuki nitelendirme hakime aittir. (HUMK. Md. 76) Davacı, mirasçının alacaklısı değil, mirasbırakanın alacaklısı olup, mirası reddeden davalı mirasçının, ret hakkının Türk Medeni Kanununun 610/2. maddesinde gösterilen sebeple düştüğünü ileri sürerek ret kararının iptalini istemiştir. Borç, mirasbırakanın borcu olduğuna göre, olayda Türk Medeni Kanununun 617. maddesinin uygulanması söz konusu değildir. Şu halde, tarafların delilleri toplanarak, Türk Medeni Kanununun 610/2. maddesi çerçevesinde değerlendirilip, sonucu uyarınca karar verilmesi gerekirken hatalı nitelendirme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru bulunmamıştır.";* Yargıtay 2 HD, 4432/635, 16.01.2013, Gençcan (n 6) 1240: *"Dava, mirasbırakanın alacaklısı tarafından açılmıştır. Mirasbırakanın alacaklılarının Türk Medeni Kanununun 617. maddesine göre dava açma hakları yoktur. Mirasbırakanın alacaklıları koşulları mevcut ise, Türk Medeni Kanununun 610. maddesinde öngörülen davayı açma hakkına sahiptir."*

Vasiyet lehtarlarının (musalehlerin) alacaklılarının da TMK m 617'ye dayalı koruma talep etmesi mümkün değildir[60]. Çünkü düzenleme, mirası reddin iptali yoluyla bir koruma sağlamaktadır. Oysa zaten mirasçı sıfatına sahip olmayan vasiyet lehtarlarının mirası reddetmesi söz konusu olmaz. Kaldı ki, vasiyet alacağının lehtar bakımından arızi ve istisnai bir menfaat olması nedeniyle, iş hayatının olağan akışı içinde bir kişiye lehine vasiyet yapıldığı veya yapılacağı düşüncesiyle kredi verildiğini kabul etmek de pek mümkün değildir. Çünkü bu ihtimalde, mirasın açılmasına kadar ortada beklenen bir hak dahi bulunmamaktadır. Bununla birlikte doktrinde, vasiyet alacaklılarından alacaklı olan kişilerin de vasiyetin reddinin iptalini TMK m 617 çerçevesinde talep edebileceğini savunan görüşler bulunmaktadır[61]. Diğer yandan şüphesiz, vasiyet alacaklısının alacaklılarına zarar vermek amacıyla lehine yapılan vasiyetin borçlusunu ibra etmesi halinde, alacaklıların İİK m 280'e göre, alacaklılara zarar vermek kastıyla yapılan bu işlemin iptalini talep etmek yoluyla bir koruma sağlaması mümkündür[62].

Mirasın en yakın yasal mirasçıların tamamı tarafından reddedilmesi halinde, reddeden mirasçının alacaklılarının reddin iptali davası açma hakkı bulunmamalıdır[63]. Zira bu ihtimalde zaten miras sulh mahkemesince iflas hükümlerine göre tasfiye edilerek, tasfiye sonunda arta kalan değer olursa mirası reddetmemişler gibi hak sahiplerine verileceği ve böylece alacaklılar bu değer için mirasçılara başvurma imkanına kavuşacakları için, alacaklıların ret nedeniyle bir zarara uğramaları söz konusu olmayacaktır (TMK m 612). Kaldı ki mirasın en yakın yasal mirasçıların tamamı tarafından reddedilmesi durumunda, reddin iptal edilmesiyle paralel bir hukuki sonuç ortaya çıkmakta, tereke iflas hükümlerine göre sulh mahkemesince tasfiye edilmektedir. Diğer yandan, reddeden mirasçının TMK m 612/2 göre tasfiye sonunda arta kalan ve kendisine isabet eden değeri de reddetmesi halinde, alacaklıların bu ikinci reddin iptalini TMK m 617'ye göre talep edip edemeyecekleri tartışmalıdır[64]. Bir görüşe göre, tasfiye artığını alan mirasçılar külli halef değil, cüzi halef oldukları için, tasfiye artığı üzerindeki miras hakkının reddedilmesi durumunda alacaklılar ancak İİK m 280'e dayanabilmelidir. Diğer görüşe göre ise, alacaklılar bu durumda da TMK m 617'ye göre reddin iptalini talep edebilecekler, ancak tereke zaten TMK 612 gereği resmen tasfiye edilmiş durumda olduğu için, alacaklılar bir kere daha resmi tasfiyeye gidilmeksizin reddedenin miras payına isabet eden artık değere başvurabileceklerdir.

---

60 Sandoz (n 8) 796; Cordey (n 2) 64; Helvacı (n 3) 209-210 ve 214; Baygın (n 8) 141; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 788; Günay (n 3) 119; Günal (n 2) 116; Hoşlan (n 2) 329.

61 TMK m 617'de mirasçıların alacaklılarının dava hakkından bahsedilmiş ve vasiyet alacaklılarından alacaklı olanlardan söz edilmemiş olsa da, maddeyi geniş yorumlamak suretiyle vasiyet alacaklılarından alacaklı olan kişilerin de böyle bir dava hakkının var olduğunu kabul etmek gerektiği, vasiyetin reddi ile ilgili TMK m 616'nın 617. maddeden önce kaleme alınmış olmasının, yasa koyucunun vasiyetin reddi halinde vasiyet lehtarından alacaklı olan kişilerin de bu maddeden yararlanabilecekleri yönündeki amacını ortaya koyduğu şeklinde görüş için, Kılıçoğlu (n 3) 298.

62 Guinand ve Stettler (n 2) 215 dn 732; Sandoz (n 8) 796.

63 Baygın (n 8) 138; Şahan (n 2) 20.

64 Bu konudaki değerlendirme için, bkz Baygın (n 8) 139; Şahan (n 2) 20.

Mirasçılar arasında sağ kalan eşin bulunması ve altsoyun tamamının mirası reddetmesi sonucunda bunların payının sağ kalan eşe geçmesi (TMK m 613) durumunda, reddin iptali talep edilebilmelidir[65]. Çünkü bu ihtimalde, en yakın yasal mirasçıların tamamı tarafından retten (TMK m 612) farklı olarak, terekenin resmi tasfiyesi yoluna gidilmemekte, sağ kalan eş tek mirasçı olarak mirasın tamamını kazanmakta, dolayısıyla mirası reddeden mirasçı retten beklediği hukuki ve ekonomik sonuca ulaşmaktadır.

Mirasın sonra gelen mirasçılar yararına reddedilmesi (TMK m 614) halinde, sonra gelen mirasçıların da mirası reddetmesi ya da bir aylık süre içinde mirası kabul etmeyerek reddetmiş sayılmaları (TMK m 614/2) halinde, tereke iflas hükümlerine göre tasfiye edilecek ve tasfiye sonunda arta kalan değerler önce gelen mirasçılara verilecektir (TMK m 614/3). Bu durumda, en yakın yasal mirasçıların tamamı tarafından rette (TMK m 612) olduğu gibi, terekenin resmi tasfiyesi yapılarak, resmi tasfiye sonunda arta kalan değerin reddedenin miras payına isabet eden kısmı reddeden mirasçıya verileceği için, TMK m 617'ye göre reddin iptalini talep edilememelidir. Bununla birlikte, mirası reddeden mirasçılardan sonra mirasçıların kendilerine yapılan bildirim sonrası bir aylık süre içinde mirası kabul etmesi halinde ret gerçekleşmiş olacağı için, TMK m 617'ye göre reddin iptali talep edilebilir.

Reddin iptali davasının iflas idaresi[66] tarafından açılması ise, kanunun izin verdiği bir diğer ihtimaldir. Ancak gözden kaçırmamak gerekir ki, iflas idaresinin bu davayı açabilmesi için, mirası reddeden mirasçı hakkında iflas kararının mirasın reddinden önce[67] ya da reddinden itibaren altı ay içinde alınmış olması gerekir[68]. Zira mirasın reddi tarihinden itibaren altı aylık hak düşürücü süre içinde davanın açılması kuralı, davanın iflas idaresi tarafından açılması ihtimalinde de geçerlidir.

Mirasçı hakkında iflas kararı alınmasından önce alacaklılar tarafından reddin iptali davası açılmış olsa bile, iflasın açılmasından sonra artık dava hakkı iflas idaresine ait olacağı için, sürmekte olan iptal davası, ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonrasına kadar durur (İİK m 194/1). İkinci alacaklılar toplantısında davanın devamına karar verilirse, iflas idaresi davaya kaldığı yerden devam eder[69].

---

65 Baygın (n 8) 139; Şahan (n 2) 20.

66 TMK m 617'ye karşılık gelen mülga Medeni Kanun m 557'de, isabetsiz olarak *iflas masası* ifadesine yer verilmişti. Zira İİK m 184'e göre teknik anlamıyla iflas masası, müflisin belirli nitelikte malvarlığı değerlerinden müteşekkil özel bir malvarlığı bütününü ifade etmektedir. Eski Medeni Kanun'da bu yanlış ifadenin tercih edilme sebebi, muhtemelen, mehaz İsviçre Medeni Kanunu m 578'in Fransızca metninde yer alan *"la masse en faillite"* şeklindeki ifadedir. Mülga Medeni Kanun m 557'deki hatalı *iflas masası* ifadesi yerine, TMK m 617'de *iflas idaresi* şeklinde bir ifadeye yer verilmesi isabetli olmuştur.

67 Mirasçının iflas etmiş olmasının tasarruf yetkisinin sınırlanması anlamına gelmeyeceği, hakkında alınmış bir iflas kararı bulunmasına rağmen mirası reddedebileceği yönünde, Helvacı (n 3) 301. Borçlunun iflas etmiş olmasının, iflasın açılmasından sonra kendisine intikal eden bir mirası reddetmesini engellemeyeceği, müflisin iflasın açılmasından sonra mirası reddetmesi halinde, iflas idaresinin ret tasarrufunun İİK m 191'e göre hükümsüzlüğünü değil, ancak TMK m 617'ye göre iptalini dava edebileceği yönünde, Baygın (n 8) 142.

68 Baygın (n 8) 142; Helvacı (n 3) 221-222; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 789; Çabri (n 2) 671; Şahan (n 2) 22.

69 Baygın (n 8) 142.

Mirasçı hakkında iflas kararı alınmasından önce alacaklılar tarafından reddin iptali davası açılmamış olması halinde ise, davanın, bütün alacaklıları temsilen doğrudan doğruya iflas idaresi tarafından açılması gerekir. Bununla birlikte iflas idaresinin bu davayı açmakta lüzum görmemesi halinde, İİK m 245'e göre isteyen alacaklılara dava açma hakkını devredebilir[70]. Davanın bu şekilde dava açma hakkını devralan alacaklılar tarafından açılarak kazanılması halinde, reddin iptali sayesinde elde edilen menfaatten masraflar çıkarıldıktan sonra, öncelikle reddin iptalini sağlayan alacaklıların alacağı verilir, artan değer iflas masasına geçer.

D. Reddin İptali Davasında Davalı

Mirası reddin iptali davasının kime karşı açılması gerektiği konusunda TMK m 617'de bir açıklık yoktur. Bu konunun doktrinde tartışmalı olduğu görülmektedir.

Doktrindeki hakim görüşe göre[71] reddin iptali davası, mirası reddetmiş mirasçıya karşı açılmalıdır. Zira mirası redde kötüniyetin var olup olmadığı, ancak reddedenin taraf olduğu bir davada tartışılabilir. Reddeden mirasçının bu süre zarfında ölmüş olması halinde, şüphesiz davanın onun mirasçılarına yöneltilmesi gerekir.

Diğer bir görüşe göre[72], reddin iptali davası, iptali talep edilen retten yararlanan kişilere karşı açılmalıdır. Çünkü geri alınamaz nitelikteki ret beyanı ile miras hakkını ve mirasçılık sıfatını kalıcı olarak kaybetmiş kişiye karşı dava açılması söz konusu olamaz. Nitekim reddin iptal edilmesi halinde resmi tasfiye süreci başlayacağı için, iptal davasının sonuçlarından asıl etkilenecek olanlar, retten yararlananlardır. Bu nedenle de borcu ödemek veya güvence göstermek yoluyla reddin iptalini engellemekte menfaati olan, reddeden mirasçı değil, retten yararlananlardır.

Nihayet başka bir fikre göre[73] davanın, hem mirası reddetmiş mirasçıya hem de mirasın reddinden yararlanan kişilere birlikte yöneltilmesi gerekir. Bu görüşün hukuki dayanağını, tasarrufun iptali davalarının, borçlu ve borçlu ile hukuki işlem yapan veya borçlu tarafından kendilerine ödeme yapılan kişilere karşı açılacağını düzenleyen İİK m 282 düzenlemesi oluşturmaktadır. TMK m 617'nin gerekçesinde, reddin iptali davası açılması için öngörülen sürenin üç aydan altı aya çıkarılmasının sebebi olarak, alacaklıların reddeden kişinin mirasçılarını saptamalarının uzun zamanı gerektirmesinin gösterilmesi de, bu görüşü destekler niteliktedir[74].

---

70 Helvacı (n 3) 222; Baygın (n 8) 142; Şahan (n 2) 23; Günal (n 2) 123.

71 Oğuzman (n 2) 299 dn 153; İmre ve Erman (n 2) 375; Serozan ve Engin (n 3) 523; Helvacı (n 3) 224-225; Antalya (n 3) 443; İnan, Ertaş ve Albaş (n 3) 520; Günay (n 3) 119; Gençcan (n 6) 1240; Hoşlan (n 2) 330; Şener (n 20) 118; Özkan (n 2) 3492; Çabri (n 2) 672; Sandoz (n 8) 796-797; Stooss (n 21) 104.

72 Piotet (n 8) 577; Piotet (n 2) 109.

73 Baygın (n 8) 144; Şahan (n 2) 25.

74 Bayagın (n 8) 144.

Gerçekten de TMK m 617'ye göre açılan mirası reddin iptali davasının, hem mirası reddetmiş mirasçıya hem de mirasın reddinden yararlanan kişilere karşı birlikte açılması gerektiğini kabul etmek daha makul görülmektedir. Öncelikle, açılan davada malvarlığının borçlarını karşılamaya yeterli olup olmadığı, mirası redde kötüniyeti bulunup bulunmadığı araştırılacak ve nihayetinde dava kabul edilirse mirası ret yönündeki irade beyanı geçersiz kılınacak kişi mirası reddeden mirasçı olduğuna göre, ister yasal ister atanmış mirasçı olsun, onun bu davada taraf olarak gösterilmemesi düşünülemez. Diğer yandan, reddin iptal edilmesi halinde redde bağlı olarak hak kazandıkları miras resmi tasfiyeye konu olacağı ve öncelikle reddeden mirasçının borçlarının ödenmesine harcanacağı dikkate alındığında, davanın kabul edilmesine bağlı ekonomik sonuçlardan asıl etkilenecek olan, retten yararlananlardır. Bu nedenle davanın, reddeden mirasçıyla birlikte retten yararlananlara da yöneltilmesi gerekir. TMK m 617'nin gerekçesinde reddin iptali davası açılması için öngörülen sürenin üç aydan altı aya çıkarılmasının sebebi olarak, alacaklıların reddeden kişinin mirasçılarını saptamalarının uzun zamanı gerektirmesinin gösterilmesi de dikkate alındığında, İİK m 282'nin kıyasen uygulanmasının bu görüşün yasal dayanağını oluşturduğu söylenebilir. Diğer yandan, retten yararlananların da davaya dahil edilmesi usul hukuku bakımından davacı alacaklının iş yükünü bir miktar arttıracak olsa da, mirasın reddedilerek kendilerinin hak sahibi haline geldiğinden haberdar dahi olmayabilecek bu kişilerin davaya taraf olması ve dava sürecinde reddin iptali riskini fark ederek teminat göstermek, hatta borcu ödemek yoluna gidebilecekleri düşünüldüğünde, sonuçta davacının lehine bir neticenin ortaya çıkmasını da sağlayabilir.

Nitekim uygulamada da Yargıtay'ın mirası reddin iptali davasının, hem mirası reddeden mirasçıya hem de bu retten mirasçılık hakları etkilenecek olanlara karşı birlikte açılması gerektiğini kabul ettiği görülmektedir[75]. Yargıtay kararında bu tercihin hukuki dayanağı hakkında bir açıklık olmamakla birlikte, İİK m 282 hükmünü kıyasen uyguladığını düşünmek yanlış olmayacaktır.

E. Reddin İptali Davasında Yetkili ve Görevli Mahkeme

Mirası reddin iptali davasında yetkili mahkeme, TMK m 576'dan hareketle, mirasbırakanın yerleşim yeri mahkemesidir[76]. Bu davada terekenin hesabının

[75] Yargıtay 2 HD, 19803/6392, 05.05.2008, Gençcan (n 6) 1240: *"Dava, bu reddin iptali istemine ilişkindir. Yasal biri mirası reddederse onun payı miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş gibi furüu varsa furuuna, yoksa diğer mirasçılarına geçer. (TMK. 611/1.) Semih'in mirası reddetmesiyle onun payı alt soyuna geçmiştir. Reddin iptali, bunların mirasçılık haklarını etkileyecektir. O halde Semih'in altsoyu olan Mustafa Orhan ve Kemal davaya dahil edilmeden gösterdikleri takdirde delilleri toplanmadan eksik hasım ve eksik inceleme ile hüküm kurulması doğru bulunmamıştır."*

[76] İnan, Ertaş ve Albaş (n 3) 521 dn 262; Helvacı (n 3) 214; Baygın (n 8) 132; Şahan (n 2) 19; Şener (n 20) 116; Günay (n 3) 118; Özkan (n 2) 3492; Hoşlan (n 2) 331-332; Guinand ve Stettler (n 2) 215 dn 733; Yargıtay 2 HD, 7533/12218, 21.06.2010, Gençcan (n 6) 1239: *"Dava, mirasın gerçek reddine (TMK. m 605/1) ilişkin kararın iptaline (TMK. m 617/1) yöneliktir. Mirasın açılması, mirasbırakanın tasarruflarının iptali, tenkisi, miras sebebiyle istihkak davalarında olduğu gibi, bu davada da yetkili mahkeme; mirasbırakanın yerleşim yeri mahkemesidir. (TMK. m 576) Bu yetki, kamu düzeniyle ilgili olup kesindir. Yargılamanın her aşamasında mahkemelerce kendiliğinden (re'sen) gözetilmek zorundadır."*. Mirası reddin iptali davasında yetkili mahkemenin, davalının (mirası reddeden kişinin) yerleşim yeri mahkemesi olduğu yönünde farklı görüş için, bkz Çabri (n 2) 673; İsviçre hukukunda aynı yönde, bkz Cordey (n 2) 97-98.

yapılması ve davanın kabulü halinde resmi tasfiye söz konusu olacağı için, davanın terekeyle doğrudan ilgili olduğunun kabulü gerekir[77].

Mirası reddin iptali davalarında görevli mahkeme ise, mevzuatta başka bir mahkeme reddin iptali davasına bakmakla özel olarak görevli kılınmadığı için, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun[78] (kısaca, HMK) 2. maddesi gereğince asliye hukuk mahkemesidir[79].

III. Reddin iptali Davasının Sonucu

A. Genel Olarak

TMK m 617'nin birinci fıkrasında mirası reddin iptali davasının şartlarını düzenleyen kanun koyucu, aynı maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında reddin iptali davasının kabul edilmesine bağlanacak sonuçları düzenleme altına almıştır. Buna göre, mahkemece davanın kabul edilerek reddin iptaline karar verilmesinin hukuki sonuçlarını, mirasın resmi tasfiyesi (TMK m 617/2), alacakların ödenmesi ve arta kalan değerin dağıtılması (TMK m 617/3) olmak üzere üç alt başlık altında toplamak mümkündür.

Bu sonuçların incelenmesine geçmeden önce belirtmek gerekir ki, düzenlemede, dava açan alacaklıların veya tüm alacaklıların haklarını karşılayacak ölçüde bir kısmi iptalden bahsedilmediği için, mahkemece reddin iptaline karar verilmesi, ret işleminin tamamı bakımından hukuki sonuç doğurur. Diğer bir ifadeyle, mirası reddin iptali, reddin tamamı bakımından söz konusu olur.

B. Mirasın Resmi Tasfiyesi

Davanın kabul edilerek reddin iptaline karar verilmesinin en önemli sonucu, mirasın resmen tasfiye edilmesidir (TMK m 617/2). Reddin iptaline karar veren mahkeme, bu yönde özel olarak talepte bulunulmamış olsa dahi, TMK m 617/2 gereği resmi tasfiye sürecini resen (*ex officio*) başlatmalıdır[80]. Bu durumda resmi tasfiyenin, mirası reddin iptaline karar veren mahkemece gerçekleştirilmesi söz konusu olmaktadır[81].

---

77 Hoşlan (n 2) 331-332.

78 Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Kanun Numarası: 6100, Kabul Tarihi: 12.1.2011, RG 4.2.2011/27836.

79 Baygın (n 8) 132; Gençcan (n 6) 1239; Özkan (n 2) 3492; Şener (n 20) 116; Günal (n 2) 122; Çabri (n 2) 672; Şahan (n 2) 18; Hoşlan (n 2) 331; Yargıtay 2 HD, 1085/15751, 13.10.2011, Günay (n 3) 118: *"Dava, TMK 618. maddesine dayalı mirasın reddinin iptali davasıdır. Kanunda özel hüküm bulunmadığı ve Sulh hukuk mahkemelerinin görevini açıklayan 6100 s. HMK 4. maddesinde gösterilen davaların dışındaki her dava asliye hukuk mahkemesinde görülür. Mirasın reddinin iptali davasında görevli mahkeme Asliye hukuk mahkemesidir. Görev kamu düzenine ilişkindir. Mahkemece yargılamanın her aşamasında kendiliğinden gözetilmesi gerekir."*

80 Serozan ve Engin (n 3) 523 dn 60; İmre ve Erman (n 2) 375-376; Helvacı (n 3) 228; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 792; Baygın (n 8) 149-150; İnan, Ertaş ve Albaş (n 3) 521; Hoşlan (n 2) 332; Öztan (n 3) 403; Çabri (n 2) 682; Şahan (n 2) 30; Özkan (n 2) 3493; Cordey (n 2) 85; Piotet (n 8) 575 dn 27.

81 Mirası reddin iptalini sağlayan alacaklının, reddin iptali ve mirasın resmen tasfiyesine ilişkin mahkeme kararını TMK m 634 uyarınca mirasbırakanın son ikametgahı sulh hakimliğine vereceği ve resmi tasfiyenin bu hakimlikçe yapılacağı yönünde farklı görüş için, bkz Hoşlan (n 2) 332.

Mirası reddin iptaline resmi tasfiye sonucunun bağlanmasının altında yatan sebep, reddin iptalini sağlayan alacaklılar ile retten yararlanan kişiler arasındaki çıkar çatışmalarına tarafsız bir biçimde çözüm getirme amacıdır[82]. Retten yararlanan mirasçıların mirası, reddin iptali davası açılmadan veya sonuçlanmadan önce paylaşmış olması, reddin iptali davasının açılmasına veya devamına engel değildir. Bu durumda mirasın paylaşılmasından sonra reddin iptal edilmesi halinde, mirasın paylaşılması yoluyla elde edilen değerlerin resmi tasfiye memuruna iade edilmesi gerekir[83].

Murisin birden fazla mirasçısının bulunması ve bunlardan sadece biri ya da bir kısmı tarafından gerçekleştirilen reddin iptal edilmesi halinde, terekenin tamamının mı yoksa sadece reddi iptal edilen mirasçı ya da mirasçıların miras paylarının mı resmi tasfiyeye tabi tutulacağı konusunda kanunda bir açıklık yoktur. Daha doğru bir deyişle, kanundaki ifadenin lafzi olarak anlaşılması halinde, terekenin bütününün resmi tasfiyeye tabi tutulacağı anlamı çıkmaktadır. Bununla birlikte, konu doktrinde tartışmalıdır.

Bir görüşe göre[84], Türk Medeni Kanunu'nun resmi tasfiyeye ilişkin TMK m 632 vd hükümlerindeki genel yaklaşım korunarak, mirası reddin TMK m 617 gereğince iptal edilmesi halinde, sadece reddi iptal edilen mirasçı ya da mirasçıların miras paylarının değil, tereke bütününün resmi tasfiyeye tabi tutulması gerekir. Zira resmi tasfiye ancak terekenin bütünü bakımından söz konusu olur. Birden fazla mirasçının bulunması ve sadece reddi iptal edilen mirasçının payının resmi tasfiyeye tabi tutulması halinde, reddi iptal edilen mirasçı bakımından cüzi halefiyet, diğer mirasçılar bakımından ise külli halefiyet ilkesinin geçerli olması gibi bir sonuç ortaya çıkacaktır. Bu görüşe göre, kanun metninin açık ifadesi ve diğer mirasçıların güvence göstererek resmi tasfiyeyi önleme imkanı olduğu dikkate alınarak, sadece reddi iptal edilen mirasçının miras payı değil, terekenin bütünü resmi tasfiyeye konu olmalıdır[85].

Uygulamada Yargıtay'ın da benimsediği[86] diğer görüşe göre[87] ise, mirası kabul etmiş mirasçıların miras paylarının da reddi iptal edilen mirasçının miras payıyla birlikte resmi tasfiye kapsamına alınmasının onlar bakımından yaratabileceği ekonomik kayıp dikkate alınarak, sadece reddi iptal edilen mirasçı ya da mirasçıların

82 Helvacı (n 3) 226; Cordey (n 2) 84; Stooss (n 21) 107.

83 Baygın (n 8) 140; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 789.

84 Kocayusufpaşaoğlu (n 2) 632; Oğuzman (n 2) 299 dn 154; Aybay (n 3) 94; Serozan ve Engin (n 3) 523; Baygın (n 8) 151; Helvacı (n 3) 227; Öztan (n 3) 403; Hoşlan (n 2) 333; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 792-793; Şahan (n 2) 231; Cordey (n 2) 84-85; Stooss (n 21) 107; Sandoz (n 8) 797-798.

85 Helvacı (n 3) 226-227.

86 Yargıtay 14 HD, 18632/7026, 9.11.2020, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası: *"Birden çok mirasçının varlığı halinde; reddin iptaline karar verilmesi durumunda, reddi iptal edilen mirasçının miras payının resmi tasfiyeye tabi olur (TMK. 617/2)."*; Yargıtay 8 HD, 4831/2561, 17.02.2013, Gençcan (n 6) 1232: *"Ayrıca birden çok mirasçının varlığı halinde; reddin iptaline karar verilmesi durumunda, reddi iptal edilen mirasçıların miras payının resmi tasfiyeye tabi olacağı gözetilmeden…"*

87 İmre ve Erman (n 2) 376; İnan, Ertaş ve Albaş (n 3) 522; Özuğur (n 12) 2048; Şener (n 20) 118; Çabri (n 2) 682; Günay (n 3) 121; Günal (n 2) 126; Özkan (n 2) 3494.

miras paylarının resmi tasfiyesi yoluna gidilmelidir. Aksi çözümün kabulü halinde, reddi iptal edilen mirasçının alacaklılarını korumak adına, mirası kabul etmiş mirasçılara zarar verilmesi riski ortaya çıkacaktır. Kanunun açık hükmüne rağmen, TMK m 617'nin tek bir mirasçının olduğu durumlar dikkate alınarak düzenlendiği ve reddi iptal edilen mirasçı dışında mirasçıların da olması halinde bir kanun boşluğu olduğu kabul edilerek, sadece reddi iptal edilen mirasçının miras payının resmi tasfiyeye tabi tutulması gerekir. Bu durumda resmi tasfiye, reddi iptal edilen mirasçının payının terekeden ayrılması ve reddeden mirasçının yerine geçmek üzere TMK m 648'e göre paylaşmaya katılmak üzere kayyım atanması yoluyla yapılacaktır.

Yargıtay'ca da kabul edilen bu ikinci görüşün uygulanabilmesi, diğer bir ifadeyle, sadece mirası reddi iptal edilen mirasçının miras payının resmi tasfiyeye tabi tutulması için, öncelikle o mirasçının miras payına isabet eden tereke varlığı belirli hale gelmelidir. Bu ise ancak, mirasın -en azından payı resmi tasfiyeye tabi tutulan mirasçı bakımından kısmen- paylaşılması yoluyla gerçekleşir. Paylaşmanın yapılabilmesi amacıyla, reddi iptal edilen mirasçının yerine paylaşmaya katılmak üzere TMK m 648'e göre kayyım atanmalıdır[88]. Reddi iptal edilen mirasçının yerine geçmek üzere kayyım atanmasından sonra, kayyımın diğer mirasçılarla anlaşabilmesi halinde rızai, anlaşamaması halinde ise dava açılması yoluyla paylaşma sağlanacak, böylece reddi iptal edilen mirasçının payına isabet eden malvarlığı netleşecek ve sadece reddi iptal edilen mirasçının payına isabet eden bu malvarlığı değerleriyle sınırlı olarak resmi tasfiye süreci işletilecektir.

Mirasbırakanın diğer mirasçılarının menfaatlerinin korunması reddi iptal edilen mirasçının alacaklılarının menfaatlerinin korunması kadar önemli olduğu halde terekenin tümden resmi tasfiyeye tabi tutulmasının onlar bakımından yaratabileceği ekonomik risk ve diğer mirasçıların terekenin tümden resmi tasfiyesini engellemek için reddi iptal edilen mirasçının borçlarına yeterli güvence göstermelerini beklemenin adil olmadığı gözetildiğinde, Yargıtay'ın de benimsediği bu çözüm daha adil görünmektedir. Şüphesiz Türk Medeni Kanunu'nun yaklaşımı dikkate alındığında, hukuk tekniği bakımından resmi tasfiyenin terekenin bütünü bakımından yapılması gerekir. Bununla birlikte unutmamak gerekir ki, resmi tasfiyeye ilişkin TMK m 632/2'ye göre, birlikte mirasçı olanlardan birinin mirası kabul etmesi halinde, resmi tasfiye yapılamaz. Tartışma konusu durumda da mirası reddi iptal edilen mirasçı dışındaki mirasçıların mirası kabul etmiş olduğu gözetildiğinde, TMK m 617/2'de öngörülen resmi tasfiyenin TMK m 632/2 kuralına getirilmiş bir istisna olduğu kabul edilmeli ve istisnaların dar yorumlanması ilkesinden hareketle, sadece mirası reddi iptal edilen mirasçının miras payının resmi tasfiyeye tabi tutulacağı kabul edilmelidir.

[88] İmre ve Erman (n 2) 376; Çabri (n 2) 683.

C. Alacakların Ödenmesi

TMK m 617'ye göre mirası reddin iptalinin diğer sonucu, alacakların ödenmesidir. Esasen yukarıda açıklanan resmi tasfiye süreciyle ulaşılmaya çalışılan öncelikli hedef, alacakların ödenmesinin sağlanmasıdır. TMK m 617/3'te alacakların ödenmesi bakımından alacaklılar arasında bir sıra öngörülmüştür.

Hükme göre, mirası reddin iptaliyle birlikte ilk olarak resmi tasfiye süreci tamamlanmalıdır. Bu durumda, düzenlemede açıkça belirtilmiş olmasa da, öncelikle resmi tasfiye kapsamında mirasbırakanın (terekenin) borçlarının ödenmesi gerekir. Bu kapsamda ilk olarak mirasbırakanın alacaklılarının alacakları ve mal vasiyeti lehtarlarının vasiyet alacakları yerine getirilir (TMK m 603/1). Esasen bu borçların ifası, mirası reddin TMK m 617'ye dayalı iptaline bağlı özellik arz eden bir durum olmayıp, resmi tasfiye sürecinin olağan bir sonucudur.

Daha sonra ise sıra, mirası reddi iptal edilen mirasçının alacaklılarına gelir. Kanun bu alacaklılar arasında da bir sıralama öngörmüştür. Eğer resmi tasfiye sonrasında reddi iptal edilen mirasçının payına bir şey düşürse bundan, önce mirasçının mirası reddine itiraz ederek reddi iptal ettiren alacaklılarının, daha sonra ise reddi iptal edilen mirasçının diğer alacaklılarının alacakları ödenir (TMK m 617/3). Kanunun, reddi iptal edilen mirasçının alacaklıları arasında böyle bir sıra öngörmesinin sebebi, reddin iptalini talep ederek bu davanın risklerini göğüslemiş ve davayı kendi çabaları ile olumlu sonuca ulaştırmış alacaklıların, bu konuda hiçbir çaba göstermemiş diğer alacaklılardan üstün tutulmasının daha adil olacağı düşüncesidir[89].

Bu düzenlemeye uygun olarak, resmi tasfiye neticesinde reddeden mirasçının payına bir şey düşerse, öncelikle mirasçının reddi iptal ettiren alacaklılarının alacaklarının ödenecektir. Reddeden mirasçının payına düşen miktarın bu alacaklıların alacaklarının tamamını karşılamaya yetmemesi halinde, alacaklılar alacaklarıyla orantılı olarak tatmin edilir[90]. Reddin iptali amacıyla ayrı davalar açmış alacaklıların davalarının birleştirilmemesi nedeniyle birbirinden bağımsız olarak yürüyor olması ve bu davalardan birinin kabul edilerek reddin iptalinin sağlanması halinde de aynı sonuca ulaşmak adil olur.

Mirası reddi iptal edilen mirasçının tatmin edilecek ikinci grup alacaklıları, reddin iptali davası açmamış olanlardır. Ancak düzenlemede *"diğer alacaklılar"* olarak ifade edilen bu alacaklılar, reddi iptal edilen mirasçının tüm alacaklıları değildir. Burada kastedilen alacaklılar, alacakları mirasın reddinden önce doğmuş, bu nedenle başka alacaklılar tarafından açılan reddin iptali davasında mirasçının malvarlığının borçlarını karşılamaya yeterli olup olmadığı incelenirken alacakları dikkate alınmış olmasına rağmen, kendileri reddin iptali davası açmamış olan alacaklılardır. Zira ancak reddin

89 Baygın (n 8) 152; Helvacı (n 3) 230 dn 590.

90 Kılıçoğlu (n 3) 312; Helvacı (n 3) 231.

iptali davasında mirasçının malvarlığının borçlarını karşılamaya yeterli olup olmadığı incelenirken alacakları hesaba katılan bu alacaklılar, reddin zarara uğrattığı alacaklılar olarak kabul edilebilir. Bu nedenle, mirasçının alacaklısının bu ikinci grup içinde kabul edilebilmesi için, alacaklarını resmi tasfiyeyi gerçekleştiren sulh mahkemesine kabul ettirmiş olmaları şartı aranmalıdır[91]. Ayrıca alacaklarını mahkemeye kendileri kabul ettirmiş olmasalar da, reddi iptale konu edilen mirasçı tarafından alacakları mahkemeye bildirilen alacaklıların da bu gruba dahil edilmesi gerekir[92]. Özetle, reddin iptali davası açan alacaklıların alacaklarının ödenmesi sonrasında geriye bir şey kalırsa, bu ikinci grup alacaklıların alacaklarının ödenmesine geçilir. Geriye kalan miktarın ikinci gruptaki alacaklıların alacaklarının tamamını karşılamaya yetmemesi halinde, bu alacaklılara da alacaklarıyla orantılı bir ödeme yapılır.

Diğer bir ihtimal olarak, reddin iptaline iflas idaresinin açtığı dava neticesinde karar verilmesi halinde ise, resmi tasfiye sonunda reddi iptal edilen mirasçının payına bir şey düşerse, bu değer iflas masasına dahil olur ve iflas masasına kayıtlı alacaklılar arasında alacaklarıyla orantılı olarak paylaştırılır[93]. Ancak, mirası reddeden borçlu iflas etmiş olmasına rağmen, iflas idaresinin mirası reddin iptali davasını açmakta lüzum görmeyerek dava açma hakkını İİK m 245'e göre alacaklılardan birine ya da bazılarına devretmesi ve reddin iptalinin bu alacaklılar tarafından açılan dava sonucunda sağlanması halinde, öncelikle davayı açan alacaklıların alacakları ödenir. Bu ödeme yapıldıktan sonra geriye bir şey kalırsa, geriye kalan bu miktar iflas masasına dahil olur ve mirasçının iflas masasına kayıtlı diğer alacaklıları arasında alacaklarıyla orantılı olarak paylaştırılır (İİK m 245).

D. Arta Kalan Değerin Dağıtılması

Resmi tasfiye neticesinde reddi iptal edilen mirasçının miras payına düşen değerden, alacaklılarının yukarıda açıklanan sırayla tatmin edilmesi sonrasında hala arta kalan bir değer var ise, düzenlemeye göre bu değerler, ret geçerli olsa idi bundan yararlanacak olan mirasçılara verilir (TMK m 617/3).

Arta kalan değerin reddi iptal edilen mirasçıya değil de, ret geçerli olsa idi bundan yararlanacak olan mirasçılara verilmesi adil bir çözümdür. Çünkü bütün alacaklılar tatmin edildikten sonra geriye kalan değer, mirası alacaklılarına zarar vermek amacıyla reddetmiş mirasçıya bırakılsaydı, sanki mirası reddetmemiş gibi bir sonuç ortaya çıkacak, bu mirasçının reddi iptal eden mahkemece tespit edilmiş kötü niyetli tavrı cezasız kalmış olacaktı. Bu düzenleme sayesinde, mirası kötüniyetli olarak reddettiği mahkemece tespit edilmiş mirasçı cezalandırılmaktadır. Ayrıca bu düzenlemeyle reddin geri alınamayacağı ilkesi de korunmakta, ret iptal edilmesine rağmen, sanki bu

[91] Helvacı (n 3) 231; Baygın (n 8) 153; Şahan (n 2) 33.

[92] Helvacı (n 3) 231 dn 592; Baygın (n 8) 153.

[93] Baygın (n 8) 152; Tuncer Kazancı ve Öcal Apaydın (n 8) 793; Çabri (n 2) 683.

iptal hiç gerçekleşmemiş gibi reddeden mirasçı bakımından sonuçlarını doğurmaya devam etmektedir[94].

Ret geçerli olsa idi bundan yararlanacak mirasçıların kimler olduğu, TMK m 612, 613 ve 614'te düzenlenen özellikli ret halleri dışında, TMK m 611'e göre belirlenir. Anılan düzenlemeye göre, yasal mirasçılardan biri mirası reddederse onun payı, miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş (mirasbırakandan önce ölmüş) gibi düşünülerek belirlenecek hak sahiplerine geçer (TMK m 611/1). Atanmış mirasçının mirası reddetmesi halinde ise onun payı, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu ölüme bağlı tasarrufundan anlaşılmadıkça, mirasbırakanın en yakın yasal mirasçılarına kalır (TMK m 611/2). Sonuç olarak, resmi tasfiye sonunda reddi iptal edilen mirasçının payına düşen değerden alacaklılarının alacakları ödendikten sonra arta kalan değer, ret geçerli olsa idi TMK m 611'e göre mirasçılık sıfatını kazanması ya da miras payının artması söz konusu olacak kişilere verilecektir.

Örneğin, mirasbırakanın çocukları A, B ve C'nin mirasçılığında, altsoyu bulunmayan A'nın mirası reddinin TMK m 617'ye göre iptal edilmesi halinde, resmi tasfiye sonunda A'nın payına düşen değerden alacaklılarının alacakları ödendikten sonra arta kalan değer, B ve C arasında bölüştürülecektir. A'nın altsoyu D'nin bulunması halinde ise, arta kalan değerin D'ye verilmesi gerekir. Tek yasal mirasçısı kardeşi K olan mirasbırakanın yaptığı vasiyetname ile terekesinin tamamı için L'yi mirasçı olarak ataması ve L'nin mirası reddinin alacaklıları tarafından TMK m 617'ye göre iptal edilmesi halinde ise, resmi tasfiye sonunda L'ye düşen değerden alacaklılarının alacakları ödendikten sonra arta kalan değer, K'ya verilir.

SONUÇ

Mirasın iradi reddi, mirasçıya, mirası kabul etmeyerek mirasçılık sıfatını ortadan kaldırma imkanı veren bir hukuki yoldur. Gerek yasal gerek atanmış mirasçılar, kanunda öngörülen usule uymak kaydıyla, herhangi bir gerekçe göstermek zorunda olmaksızın mirası serbestçe reddetme hakkına sahiptir. Ancak mirasçının bu hakkını alacaklılarına zarar vermek amacıyla kullanması, hakkın kötüye kullanılması sonucunu doğurur. Bunu engellemek isteyen kanun koyucu, mirasçının alacaklılarına açacakları bir dava ile mirasın reddine itiraz ederek reddin iptalini sağlama hakkı tanımıştır. TMK m 617'de düzenlenen bu davanın kabul edilebilmesi için, mirası reddeden mirasçının malvarlığının borçlarına yetmiyor olması, mirasın alacaklılara zarar vermek amacıyla reddedilmesi ve alacaklılara yeterli güvence verilmemesi şartlarının aynı anda gerçekleşmesi gerekir.

Mirası reddeden mirasçının malvarlığının borçlarını karşılamaya yetmiyor (mirasçının malvarlığındaki aktiflerin pasifleri karşılamıyor) oluşu, malvarlığının

[94] Helvacı (n 3) 230 dn 590; Baygın (n 8) 153.

mirasın reddi anındaki durumu dikkate alınarak incelenmelidir. Düzenlemede mirasçının bu durumunun resmen tespit edilmiş olması şartı aranmadığı için, mirasçı hakkında alınmış bir aciz belgesi veya iflas kararı bulunmasa da, reddin iptalinin talep edildiği mahkemece gerekli inceleme yapılarak reddin iptaline karar verilebilecektir. İnceleme yapılırken, mirasın reddinden önce doğmuş olmak kaydıyla, muaccel olsun ya da olmasın tüm alacaklar dikkate alınmalıdır. Mirasçının malvarlığının borçlarını karşılamaya yeterli olmadığını ispat yükü, reddin iptalini talep eden davacının üzerindedir. Bu noktada davacı alacaklının, örneğin, davalının çok sayıda icra takibine uğradığını, ret öncesinde ödeme taleplerini sebepsiz olarak geri çevirdiğini, borçlarını ödememek için ortadan kaybolduğunu ortaya koyarak hakimde yeterli kanaatin oluşmasını sağlaması yeterli görülmelidir. Zira davacının, davalının hakimiyet alanındaki bu durumu kesin delillerle ispatlaması beklenemez.

Mirasın alacaklılara zarar vermek amacıyla *(in fraudem creditorum)* reddedilmesi şartı ise, normalde hiçbir gerekçe göstermeye ihtiyaç duymaksızın mirası ret hakkına sahip olan mirasçının reddinin iptalini, hakkaniyete uygun hale getirmektedir. Mirası reddeden kişinin bu amacının retten yararlananlarca bilinmesi önemli değildir. Ancak davalının bu amacının davacılar tarafından ispat edilememesi halinde, mirası reddeden mirasçı alacaklılarını tatmin edemiyor durumda olsa bile reddin iptaline karar verilemez. Doktrinde, davalının mirası reddinin alacaklılarının alacağını tehlikeye düşürecek olduğunu bilmesi veya bilebilecek durumda olması, zarar verme kastının varlığı için yeterli kabul edilmektedir. Yargıtay kararlarında da, malvarlığı borçlarına yetmeyen mirasçının mirası ret için makul bir sebep gösterememesi halinde, zarar verme kastının ispatlanmış sayıldığı görülmektedir. Bu durumda davalının davanın reddini sağlayabilmesi, mirasbırakanla arasında ailevi bağların tamamen kopmuş olduğu veya mirasbırakanın kendisine sağlığında yaptığı kazandırmaları dikkate alarak diğer mirasçıların hakkını gözetmek amacıyla mirası reddettiği gibi makul bir sebebi ortaya koyabilmesine bağlıdır. Terekenin borca batık olması nedeniyle mirasın hükmen reddedilmiş kabul edildiği durumlarda da, mirasçının alacaklılarına zarar verme kastı bulunamayacağı için, reddin iptali talep edilememelidir.

Mirası reddin iptali davasının kabul edilebilmesi için aranan son şart, alacaklılara yeterli güvence verilmemiş olmasıdır. Güvence, davalı ya da başka bir kişi tarafından gösterilebilir, şahsi veya ayni olabilir. Hükmün amacından yola çıkarak, gösterilmesi beklenen güvencenin, davalının tüm alacaklılarının değil, reddin iptalini talep eden alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yeterli olması gerektiği söylenebilir. Ancak davanın iflas idaresi tarafından açılmış olması halinde, gösterilen güvence iflas masasına kayıtlı tüm alacakları karşılamaya yeterli olmalıdır. Bununla birlikte her durumda, reddedilen miras payının ekonomik değeri, gösterilmesi beklenen güvencenin üst sınırını oluşturur.

Reddin iptali davası, mirasın kayıtsız şartsız reddedildiğine ilişkin beyanın sulh mahkemesine ulaştığı andan itibaren altı ay içinde açılmalıdır. Bu süre hak düşürücü nitelikte olduğu için, kesilmesi veya durması söz konusu olmaz, hakim tarafından resen dikkate alınır. Alacaklının bu kısa süreyi kaçırmaması, mirasın reddedilebileceği dönemi gözeterek zaman zaman borçlusunun mirasbırakanının yerleşim yeri sulh mahkemelerinde tutulan sicilleri kontrol etmesini gerektirmektedir.

Reddin iptali davası, mirasçı hakkında iflas kararı alınmış olması halinde iflas idaresi, aksi halde mirasçının alacaklıları tarafından açılır. Mirasçının alacaklılarından birinin, bazılarının ya da hepsinin bir arada dava açması mümkündür. Her alacaklı kendi davasını açma hakkına sahip olduğu için, alacaklılardan birinin açtığı davanın reddedilmesi, diğer alacaklıların dava hakkını ortadan kaldırmaz. Zira davayı kaybeden alacaklı, mirasçının mirası retteki kötü niyetini ispatlayamamış olabilir ya da davası, alacağının yeterli güvencesi bulunduğu veya sonradan yeterli güvence gösterildiği için reddedilmiş olabilir. Doktrinde, alacaklının dava açabilmesi için alacak miktarının kesin olarak belirli olması gerekmediği kabul edilmekle birlikte, bu ihtimalde mirası reddeden mirasçının malvarlığının borcu karşılamaya yeterli olup olmadığının hesaplanmasında ve davanın reddini sağlamak üzere gösterilecek teminatın kapsamının belirlenmesinde yaşanabilecek güçlükler dikkate alınarak, bu görüşe ihtiyatlı yaklaşmak gerekir. Dava hakkı sadece mirasçının alacaklılarına tanındığı için, vasiyet lehtarının alacaklıları ve mirasbırakanın alacaklıları TMK m 617'ye göre dava açamaz.

Reddin iptali davasının kime karşı açılması gerektiği ise, düzenlemede bu konuda açıklık olmadığı için, gerek Türk gerek İsviçre hukukunda son derece tartışmalı bir konudur. Hakim görüşe göre, bu davanın mirası reddetmiş mirasçıya karşı açılması gerekir. Yargıtay'ca benimsenen ve üstün tutulması gereken fikre göre ise, davanın hem mirası reddetmiş mirasçıya hem de mirasın reddinden yararlanan kişilere birlikte yöneltilmesi gerekir. Bu davada malvarlığının borçlarını karşılamaya yeterli olup olmadığı, mirası redde kötüniyeti bulunup bulunmadığı araştırılacak ve nihayetinde dava kabul edilirse reddi iptal edilecek kişi mirası reddeden mirasçı olduğuna göre, onun bu davada taraf olarak gösterilmemesi düşünülemez. Diğer yandan, bu davanın kabul edilmesinin yaratacağı ekonomik sonuçlardan en çok etkilenecek olanlar, mirasın reddinden yararlananlardır. TMK m 617'nin gerekçesinde reddin iptali davası açılması için öngörülen sürenin üç aydan altı aya çıkarılmasının sebebi olarak, reddeden kişinin mirasçılarının alacaklılarca saptanmasının uzun zamanı gerektirmesinin gösterilmesi de, kanun koyucunun tercihinin bu kişilerin de davada taraf olarak bulunması yönünde olduğunun göstergesidir. Davanın retten yararlanan kişilere de yöneltilmesi davacıların iş yükünü bir miktar arttıracak olsa da, mirasın reddedilerek kendilerinin hak sahibi haline geldiğinden haberdar dahi olmayabilecek bu kişilerin davaya taraf olması ve dava sürecinde reddin iptali riskini fark ederek

teminat göstermek, hatta borcu ödemek yoluna gidebilecekleri düşünüldüğünde, sonuçta davacının lehine bir neticenin ortaya çıkmasını da sağlayabilir.

Mirası reddin iptali davasının terekeyle doğrudan ilgisi nedeniyle, TMK m 576'dan hareketle, davanın mirasbırakanın yerleşim yeri mahkemesinde açılması gerekir. Görevli mahkeme ise, asliye hukuk mahkemesidir.

Mahkemece davanın kabul edilerek reddin iptaline karar verilmesinin hukuki sonuçlarını, resmi tasfiyenin yapılması, alacakların ödenmesi ve arta kalan değerin dağıtılması olmak üzere özetlemek mümkündür.

Resmi tasfiye, reddin iptaline karar verilmesinin en önemli sonucudur. Bu konuda mahkemeden özel olarak bir talepte bulunulmuş olmasa dahi, reddin iptaline karar veren mahkeme, resmi tasfiye sürecini de resen başlatmalıdır. Kanunun ifade tarzı, sadece tek bir mirasçının bulunması ve bu mirasçının reddinin iptali halinde değil, birden fazla mirasçısının bulunması ve bunlardan sadece birinin reddinin iptal edilmesi halinde de terekenin tamamının resmi tasfiyeye tabi tutulması gerektiği şeklinde anlaşılmaya uygundur. Nitekim bir görüşe göre, mirası reddin TMK m 617 gereğince iptal edilmesi halinde, sadece reddi iptal edilen mirasçı ya da mirasçıların miras paylarının değil, tereke bütününün resmi tasfiyeye tabi tutulması gerekir. Zira resmi tasfiye ancak terekenin bütünü bakımından söz konusu olur. Diğer yandan, Yargıtay'ca da kabul edilen ve daha adil görünen diğer fikre göre, mirası kabul etmiş mirasçıların miras paylarının da reddi iptal edilen mirasçının miras payıyla birlikte resmi tasfiye kapsamına alınmasının onlar bakımından yaratabileceği ekonomik kayıp dikkate alınarak, sadece reddi iptal edilen mirasçı ya da mirasçıların miras paylarının resmi tasfiyesi yoluna gidilmelidir. Kanunun açık hükmüne rağmen, TMK m 617'nin tek bir mirasçının olduğu durumlar dikkate alınarak düzenlendiği ve reddi iptal edilen mirasçı dışında mirasçıların da bulunması halinde bir kanun boşluğu olduğu kabul edilerek, sadece reddi iptal edilen mirasçının miras payının resmi tasfiyeye tabi tutulması uygun olur. Bu durumda resmi tasfiye, reddi iptal edilen mirasçının payının terekeden ayrılması ve reddeden mirasçının yerine geçmek üzere TMK m 648'e göre paylaşmaya katılmak üzere kayyım atanması yoluyla yapılmalıdır. Böylece TMK m 617/2'de öngörülen resmi tasfiyenin TMK m 632/2 kuralına getirilmiş bir istisna olduğu kabul edilmekte ve istisnaların dar yorumlanması ilkesinden hareketle, sadece mirası reddi iptal edilen mirasçının miras payı resmi tasfiyeye tabi tutulmaktadır.

Resmi tasfiyeden sonraki aşama, alacakların ödenmesidir. Düzenlemede, alacaklılar arasında bir sıra öngörülmüştür. Eğer resmi tasfiye sonrasında reddi iptal edilen mirasçının payına bir şey düşürse bundan, önce mirasçının mirası reddine itiraz ederek reddi iptal ettiren alacaklılarının, daha sonra ise reddi iptal edilen mirasçının diğer alacaklılarının alacakları ödenir. Bu sıralamayla, reddin iptalini talep ederek bu davanın risklerini göğüslemiş ve davayı kendi çabaları ile olumlu

sonuca ulaştırmış alacaklılara, bu konuda hiçbir çaba göstermemiş diğer alacaklılara göre öncelik tanınmaktadır. Reddin iptaline iflas idaresinin açtığı dava neticesinde karar verilmesi halinde ise, resmi tasfiye sonunda reddi iptal edilen mirasçının payına bir şey düşerse, bu değer iflas masasına dahil olur ve iflas masasına kayıtlı alacaklılar arasında alacaklarıyla orantılı olarak paylaştırılır.

Alacaklıların alacaklarının ödenmesinden sonra hala arta kalan bir değer olursa, bu değer, ret geçerli olsa idi bundan yararlanacak olan mirasçılara verilir. Bu yolla, mirası kötüniyetli olarak reddettiği mahkemece tespit edilmiş mirasçı cezalandırılmaktadır. Ayrıca bu düzenlemeyle reddin geri alınamayacağı ilkesi de korunmakta, ret iptal edilmesine rağmen, sanki bu iptal hiç gerçekleşmemiş gibi reddeden mirasçı bakımından sonuçlarını doğurmaya devam etmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Bibliyografya/Bibliography

Antalya G, *Miras Hukuku* (4. Baskı, Seçkin 2019).

Ayan M, *Miras Hukuku* (10. Baskı, Adalet 2020).

Aybay A, *Miras Hukuku Dersleri* (Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları 2002).

Baygın C, *Türk Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması* (Seçkin 2005).

Cordey A, *Les droits des créanciers personnels de l'héritier d'après le code civil suisse Art. 524, 578, 609, al. 1* (La concorde, Lausanne 1923).

Çabri S, *Miras Hukuku Şerhi (TMK m 575-639) Cilt-II* (On İki Levha 2020).

Dural M ve Öz T, *Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku* (15. Bası, Filiz, İstanbul 2020).

Eren F ve Yücer Aktürk İ, *Türk Miras Hukuku* (3. Baskı, Yetkin 2020).

Gençcan Ö U, *Miras Hukuku* (3. Baskı, Yetkin 2016).

Guinand J ve Stettler M, *Droit civil: Successions (art. 457-640 CC)* (Cinquième édition, Éditions Universitaires Fribourg 2003).

Günal A E, *Mirasın Reddi ve Hukuki Sonuçları* (2. Baskı, Platon 2020).

Günay E, *Miras Hukukunda Mirasçıların Sorumluluğu ve Alacaklıların Korunması* (Seçkin 2019).

Hatemi H, *Miras Hukuku* (9. Baskı, XII Levha 2021).

Helvacı İ, *Eski Medeni Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medeni Kanununa Göre Mirasın Reddi (MK. m 605-MK. m 618)* (Filiz 2002).

Hoşlan O, 'Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettirebilmesi Hakkı', (1992) 18 (3) Yargıtay Dergisi 318-335.

İmre Z ve Erman H, *Miras Hukuku* (13. Bası, Der, İstanbul 2017).

İnan A N, Ertaş Ş ve Albaş H, *Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku* (10. Bası, Seçkin 2019).

İşgüzar H, Demir M ve Yılmaz S, *Miras Hukuku* (Yetkin 2019).

Kılıçoğlu A, *Medeni Kanun'umuzun Aile Miras Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler* (3. Bası, Turhan 2014).

Kılıçoğlu A, *Miras Hukuku* (10. Bası, Turhan 2019).

Kocayusufpaşaoğlu N, *Miras Hukuku* (3. Bası, Filiz 1987).

Oğuzman M K, *Miras Hukuku* (6. Bası, Filiz 1995).

Özkan H, *Türk Medeni Yasası ve Uygulaması 5. Cilt Miras Hukuku* (Legal 2017).

Öztan B, *Miras Hukuku* (11. Bası, Yetkin 2020).

Özuğur A İ, *Türk Medeni Kanunundan Önce ve Sonra Miras Hukuku Cilt 2* (4. Baskı, Seçkin 2016).

Piotet P, *Traité de droit privé suisse Tome IV Droit successoral* (Éditions Universitaires Fribourg 1975).

Piotet P, *Précis de droit successoral* (Deuxième édition, Stämpfli 1988).

Sandoz S, *Commentaire romand, Pichonnaz - Foëx - Piotet (Éditeurs), Code civil II Art. 457 - 977 CC - Art. 1 - 61 Tit. fin. CC* (Helbing Lichtenhahn, Bâle 2016).

Serozan R ve Engin B İ, *Miras Hukuku* (7. Baskı, Seçkin 2021).

Stooss W, *La répudiation des successions d'après le Code civil suisse* (Stämpfli 1917).

Şahan G, 'Mirası Reddeden Mirasçının Alacaklılarının Korunması', (2020) 15 (1) Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1-40.

Şener E, 'Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması', (1977) 3 (1) Yargıtay Dergisi 115-134.

Tuncer Kazancı İ ve Öcal Apaydın B, 'Mirasçıların Alacaklılarını Koruyan Davalar ile Tasarrufun İptali Davası İlişkisi', (2015) 2 (Özel Sayı) İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 775-808.

Tuor P, *Le code civil suisse* (Éditions polygraphiques, Zürich 1942).

Elektronik Kaynakça

Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı

Kazancı İçtihat Bilgi Bankası